

ΟΧΙ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΣΤΟ ΖΑΓΟΡΙ

Ήταν να γίνει κι αυτό!! Η είδηση-κατραπακιά, ειλικρινά μας βρήκε ανέτοιμους. Δεν μπορούσαμε να φανταστούμε, πως θα βρισκόταν άνθρωπος ή χωριό του Ζαγοριού, που με τόση εγκληματική ανευθυνότητα και τόσο αβασάνιστα, θα δεχόταν και θα ζητούσε ΤΙ: Να μεταφερθεί μια από τις, (αποδεδειγμένα) πιο ρυπογόνες και επικίνδυνες βιομηχανίες, όπως αυτή της περιβόητης ΕΛΒΙΕΕ μέσα στην καρδιά του Ζαγοριού. Της εταιρείας αυτής εμποτισμού ξυλο-κολώνων, για την οποία οι κάτοικοι της Κοινότητας Περιβιέπτον, αλλά και ολόκληρου του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, ύστερα από αγώνες πολλών ετών κατόρθωσαν, επιτέλους, να την ξηλώσουν από τον τόπο τους, σαν άκρως επικίνδυνη όχι μόνο για τη ρύπανση του περιβάλλοντος, αλλά και για την ίδια τη ζωή τους.

Κι όμως έγινε κι αυτό. Μια Κοινότητα του Ζαγοριού, εκείνη του όμορφου και ιστορικού Σκαμνελιού με απόφαση (όχι ομόφωνη) του Κοινοτικού Συμβουλίου, απάντησε καταφατικά σε σχετικό έγγραφο μιάς Επιτροπής της Νομαρχίας, το οποίο έστειλε σε 95 συνολικά Κοινότητες του Νομού, τις οποίες η επιτροπή αυτή έκρινε ...κατάλληλες για τη μετεγκατάσταση της ΕΛΒΙΕΕ. Κι ανάμεσα σ' αυτές οι περισσότερες Κοινότητες του Ζαγοριού, που κατά την γνώμη της επιτροπής δεν έχουν πρόβλημα, από υδρογεωλογική και περιβαλλοντική άποψη, να δεχθούν την βιομηχανία. Αν είναι δυνατόν!!!!...

Σκοπός της Επιτροπής (κατά το σκεπτικό της απόφασης συγκρότησής της) θα έπρεπε να είναι «η διερεύνηση πιθανών θέσεων εγκατάστασης της βιομηχανίας με σκοπό την απρόσκοπτη λειτουργία της, διασφαλίζο-

ντας την προστασία του περιβάλλοντος και την μη όχληση των κατοίκων και τών δραστηριοτήτων των λόγω περιοχών».

Στα πλαίσια, λοιπόν, αυτού του σκεπτικού, η εν λόγω Επιτροπή έκρινε (όπως είπαμε) κατάλληλες Κοινότητες όπως π.χ. το Δίλοφο, το Δίκορφο, το Βραδέτο, το Σκαμνέλι, το Κουκούλι, τους Κήπους, το Τσεπέλοβο κι ένα σωρό ακόμα χωριά του Ζαγοριού, πραγματικά στολίδια της ευρύτερης περιοχής μας, αλλά και της χώρας γενικότερα. Χωριά, που αν για κάτι έχουν να περηφανεύονται είναι ακρι-

λεύουμε και προσδοκούμε και που τελευταία έγινε κοινή συνείδηση (Μελέτη Ιδρύματος Γουλανδρή π.χ.).

Εύγε, λοιπόν, στην Επιτροπή!! Αναρωτιόμαστε, μόνο, πως μέσα σε ένα εικοσαήμερο και μέσα από ποιές επιστημονικές έρευνες και σχετικές μελέτες έφθασε ν' αποφανθεί, τόσο εύκολα για την καταλληλότητα 95 Κοινοτήτων κι ανάμεσα σ' αυτές οι περισσότερες του Ζαγοριού; Και κάτι ακόμα το ίδιο απαράδεκτο: Ενώ στο Ζαγόρι δρουν και προβληματίζονται για την ανάπτυξη της περιοχής τους δυό

Οι Ζαγορίσιοι, όλοι οι Ζαγορίσιοι, δεν θα επιτρέψουν ΠΟΤΕ το σχεδιαζόμενο έγκλημα, σ' όνομα οποιασδήποτε σκοπιμότητας ή άκριτης αναπτυξιολογίας. Την αντίληψη «ανάπτυξη για την ανάπτυξη» οι Ζαγορίσιοι την έχουμε απορρίψει από καιρό, οριστικά και τελεσίδικα. Γι' αυτό:

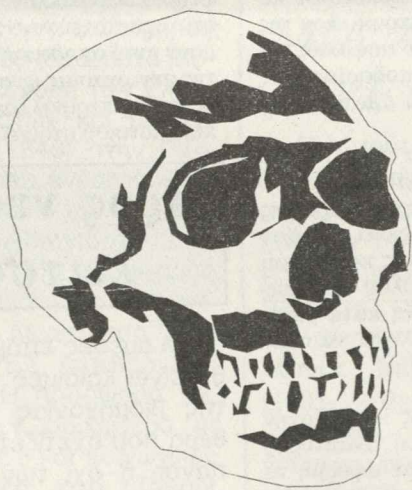
— ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΥΜΕ μ' όλη μας τη δύναμη όποιους κι όσους με τόσο «ελαφρά τη καρδιά» και με τις αβασάνιστες ενέργειές τους, δεν σκέφτηκαν πως έτσι ανοίγουν την «Κερκόπορτα» για το θάνατο του Ζαγοριού. Ολόκληρου του Ζαγοριού. Ξέρουμε, πως έτσι εκφράζουμε την οργή και την ανησυχία όλων των Ζαγορίσιων, που καθημερινά φθάνει στο περιοδικό μας.

— ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΟΥΜΕ όλους, ότι θα αγωνιστούμε με νύχια και με δόντια, ώστε να παραμείνει το Ζαγόρι μας αυτό που ο Θεός το έκανε: Μια περιβαλλοντική οάση. Γιατί ξέρουμε, πως μέσα από αυτή την ιδιομορφία θα δρομολογηθεί και θα καθοριστεί η ανάπτυξη που θέλουμε και που ταιριάζει στο Ζαγόρι.

— ΚΑΛΟΥΜΕ όλες τις Κοινότητες του Ζαγοριού κι όλους τους φορείς (Αδελφότητες, Σύλλογοι, Σωματεία κλπ.), αλλά και κάθε Ζαγορίσιο να εκφράσει με κάθε τρόπο και προς κάθε κατεύθυνση την οργή και την αντίθεσή τους στο σχεδιαζόμενο έγκλημα. Οι σελίδες του περιοδικού μας είναι ανοιχτές σε όλους.

Αυτά για την ώρα. Και ΑΕΝΘΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΜΕ, ώπου να βεβαιωθούμε, πως εξέλπει και το τελευταίο ίχνος υποψίας ή σκέψης για την μετεγκατάσταση της ΕΛΒΙΕΕ στο Ζαγόρι.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

**Οι καρκινογόνες
φαινόλες στο νερό μας
παραμένουν !!!**

**ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ
(για τα νερά της Τούμπας)**

Μακάβρια αφίσσα από τον πολύχρονο αγώνα των κατοίκων του
λεκανοπεδίου Ιωαννίνων για το κλείσιμο της ΕΛΒΙΕΕ.

βώς το αμόλυντο και καθαρό περιβάλλον τους, τον καθαρό αέρα και τα κρυστάλινα νερά τους, παράγοντες ουσιώδεις και καθοριστικοί ενός μοντέλου ανάπτυξης για το οποίο όλοι οι Ζαγορίσιοι, χρόνια τώρα, πα-

Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι, η εν λόγω Επιτροπή δεν έκρινε σκόπιμο να τους ενημερώσει και να τους συμβουλευτεί για ένα τόσο σοβαρό πρόβλημα, που αφορά σ' ολόκληρο το Ζαγόρι.

Αλλά, ως εδώ και μη παρέχει.

«ΜΕΣΟ-ΜΑΓΙΑΤΙΚΑ»

Ο Μάης είναι ο πιο πράσινος μήνας του Χρόνου. Όλη η Φύση, αναγεννημένη ανοιξιάτικα φαντάζει με τα ανοιχτοπράσινα φυλλώματά της και μας προκαλεί. Κι εμείς:

«.....»
εμπρός βήμα ταχύ
να τον προϋπαντίσουμε (το Μάη)
παιδιά στην εξοχή.

Πρωτομαγιά σήμερα. Δεν έχει σημασία αν ο Μάης έχει δώδεκα. Εμείς τώρα αποφασίσαμε να τον γιορτάσουμε (θα μπορούσε να πει κανείς πως όλος ο Μάης είναι Πρωτομαγιά (χρονικός είναι ο προσδιορισμός). Έτσι, κι αλλιώς τη Λαμπρή (που συνέπεσε με την πρωτομαγιά) είχαμε σχολήκη! είμαστε απασχολημένοι με τον οβελία και τα κόκκινα αυγά. Έλα, όμως, που δυο αυτόνομες αργίες δεν μπορούσαν να γίνουν μία, αν συμπέσουν την ίδια μέρα. Αυτό δεν γίνεται. Να μή ξεχνάμε και τα «κεκτημένα δικαιώματά μας». Έτσι, μμηθήκαμε τους κάλο-γέροντες του Μεσαίωνα, που για να υπερβούν ηστανετικούς κανόνες βάφτιζαν το κρέας, ψάρι, κι είπαμε: Η πρωτομαγιά φέτος δεν είναι η πρώτη του Μάη αλλά η δωδεκάτη. Στις δώδεκα λοιπόν θα γιορτάσουμε. Θ' αφήσουμε τις δουλειές μας, θα κλειδώσουμε τα διαμερίσματα-φυλακές μας, θα μπούμε στα Ι.Χ. μας οικογενειακά και φεύγουμε για να «πιάσουμε» το Μάη. Κι όταν με το καλό (πιθανολογείται και το κακό) επιστρέψουμε θα κρεμάσουμε το πράσινο στεφάνι του Μάη στην πόρτα μας και θα ευχηθούμε «και του χρόνου».

Η λεκάνη τουΒοϊδομάτη με τα γραφικά χωριά Αρίστη, Βίκος, Αγ. Μηνάς, Πάτιγκο, είναι κάθε πρωτομαγιά, ιδιαίτερος πόλος έλξης για εκδρομείς. Η μικρή απόσταση από Γιάννινα, η σχετική καλή οδική πρόσβαση, η φυσική ομορφιά και η πολυπλευρη γοητεία του χώρου αυτού, γίνονται «κράχτες» πρόσκλησης. Και ο «ματατζέ» του χώρου έχει απ' όλα, για όλα τα γούστα. Το οργανιστικό πράσινο: τα παραδοσιακά του χωριά τη διάφανη ατμόσφαιρά του, τις εντυπωσιακές βουνοκορφές του, τη χαράδρα του Βίκου, τη μαγεία του Βοϊδομάτη με τα εντυπωσιακά του πλατάνια, τη φιδισία του κοιτή, τα κρυστάλλινα νερά του και σύντομο ιστορικό το σωπτικό μοναστήρι της Σπηλιώτισσας. Ο Βοϊδομάτης λοιπόν θα γίνει σήμερα ο «οικοδεσπότης» της μαγιάτικης κοσμοανταμωσίας.

Αραιά-αραιά άρχισαν, τις προηγμένες ώρες, να περνούν από την Αρίστη τα πρώτα Ι.Χ., οι ανυπόμονοι. Μετά τις 10 το φαινόμενο άρχισε να ζωηρεύει. Έτσι, προς το μεσημέρι, τα παντός είδους αυτοκίνητα γίνονται αλυσίδα, που όλο και πικνώνει. Πολλά απ' αυτά, μετά τη γέφυρα του Βοϊδομάτη, θα πάρουν

την ανηφόρα προς το Πάτιγκο. Όνομα, ορεινότητα, φυσική και οικιστική γοητεία, ικανοποιητική τουριστική υποδομή, όλα μαγνητίζουν. Το ζιγκ-ζαγκ της ανηφόρας, τα γνωστά καγκέλια, έτσι όπως φαίνονται ξάγναντα, σου δίνουν την εντύπωση πίστας αγώνων αυτοκινήτων και η ροή των αυτοκινήτων σου θυμίζει Φόρμουλα 1. Ακόμα, σου δημιουργούν την εντύπωση, έτσι όπως τα βλέπεις από την απόσταση της Αρίστης, πως μοιάζουν κατασπίλιδες-πολλές κατασπίλιδες, που κάποια στιγμή αφηνιδιάστηκαν και τρέχουν αλαφιασμένες να ξεφύγουν. Τις μεσημεριανές ώρες κορυφώνεται η επιχείρηση «πρωτομαγιά» κι αρχίζει το «παναυρί» του Βοϊδομάτη. Ας το παρακολουθήσουμε:

Στην είσοδο του οδηγεί προς το μεγάλο πλατανιά, στο χώρο του Μοναστηριού, υπάρχει STOP για οχήματα. Πιο πέρα, μια κίτρινη πινακίδα του Δασαρχείου Κόνιτσας-Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου με πολλά «ΜΗ» (απαγορεύεται) και τους Νόμους (πληθυντικός) και Νομ. Διατάγματα: Να τα δούμε πολύ συνοπτικά:

«.....» δεν επιτρέπονται:

- 1) Η κατασκήνωση..... η βοσκή.
- 2) Οι φωτιές, το κυνήγι, η υλοτομία κλπ
- 3) Το ψάρεμα, η κολύμβηση....
- 4)

Για τους παραβάτες θα εφαρμόζονται οι διατάξεις του ΝΔ 86/69, του ΝΔ 986/71 του Ν. 177/75 και του Ν. 998/79.

Λίγο πιο πέρα, μια μικρότερη πινακίδα που το κίτρινο επίχρισμά της έχει, περίπου, εξαφανιστεί, επιτρέπει να συμπεράνεις κανείς τα «ΜΗ», κι ακόμα τη σύσταση στους επισκέπτες να παίρνουν μαζί τους τα σκουπίδια. Και για όσους, ίσως Έλληνες δεν γνωρίζουν.. Ελληνικά, το γράφει ξενικά: TAKE YOUR RUBBISH WITH YOU.

Απ' ότι θυμάμαι, πιά πέρα, υπήρχε μια μεταλλική μάτσα που εμπόδιζε το πέρας των οχημάτων. Λειτουργούσε, νομίζω, με κλειδαριά. Σήμερα τη θυμίζουν μόνο οι δυο μεταλλικοί πάσσαλοι στους οποίους στηρίζονταν. Με το προσπέρασμα αυτών των ... εμποδίων, ο πλατανιάς ανοίγει τις Σπηλιώτισσας. Ο Βοϊδομάτης λοιπόν θα γίνει σήμερα ο «οικοδεσπότης» της μαγιάτικης κοσμοανταμωσίας.

Αραιά-αραιά άρχισαν, τις προηγμένες ώρες, να περνούν από την Αρίστη τα πρώτα Ι.Χ., οι ανυπόμονοι. Μετά τις 10 το φαινόμενο άρχισε να ζωηρεύει. Έτσι, προς το μεσημέρι, τα παντός είδους αυτοκίνητα γίνονται αλυσίδα, που όλο και πικνώνει. Πολλά απ' αυτά, μετά τη γέφυρα του Βοϊδομάτη, θα πάρουν

νιά, έχεις την ψευδαίσθηση πως βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας, στην Παν/μίου-Σταδίου. Το μαυρόχρωμα τους εδάφους, χλιοπατημένο από εκατοντάδες αυτοκίνητα (μη ξεχνάμε, κάθε αυτοκίνητο έχει 4 ρόδες) μοιάζει ασφαλωστρωμένες λεωφόρους και κεντρική κατεύθυνση και... παρόδους.

Η έκταση του πλατανιά, όσο μεγαλώνει προς τα δυτικά, απομακρύνεται, από την κοίτη του ποταμού και δεν προσφέρεται για ψυχαγωγία. Γι' αυτό γλύτωσε. Όλοι, άνθρωποι και αυτοκίνητα προτιμούν την παρόχθια ζώνη. Μια γεμάτη κοίτη από τα γάργαρα νερά του Βοϊδομάτη, τα καθαρά βότσαλα στις όχθες του, το ξάνογιο του ρανού προσφέρονται για ξεφάντωμα.. Εκεί κοντά θα απλωθούν τα στρωσίδια, θα εκτεθούν πάνω σ' αυτά, τα εδέσματά μας, θα ψηθούν τα κρεατικά μας. Πικ-νικ πρωτομαγιάτικο.

Μετά τη γέφυρα, στην παρόχθια πλευρά του Πάτιγκου, προσανατολίζεται το «μέγα πλήθος». Προσφέρεται από πολλές απόψεις. Σαδανάκια και παρκάρισμα και ποδόσφαιρο, η «απείρου φυσικού κάλλους» κοίτη του ποταμού, ο περίπατος προς τις πηγές, το ξέφρυτο τον ορίζοντα. Δεν σε «φυγοπλακώνει» το φύλλωμα των πλατανίων.

Κι εδώ μεγάλες πινακίδες του Δασαρχείου, απαγορευτικά σήματα, πρόσθετα «ΜΗ», που κάποια, στιγμή, συνειδητοποιείς πως για να είσαι σωστός και νομιμόφωνος πολίτης, πρέπει να καθίσεις στην όχθη του ποταμού, να κοιτάς αδιάκοπα τα κρυστάλλινα νερά του ποταμού που ταξιδεύουν για «μεγάλα πλάτη» και νάχεις το ελεύθερο ν' αναπνέεις αμόλυντο (όταν δεν έχεις διάπλα σου οχήματα) οξυγόνο....

Τα πρόσθετα «Μη» απαγορεύουν (πάλι συνοπτικά):

- 1) Η στάθμευση οχημάτων.....
- 2) Η μεταφορά κοπτικών εργαλείων.....
- 3) Η πώληση και διανομή τροφίμων.....
- 4) Η πρόκληση ζημιών... στο φυσικό περιβάλλον».

Εκτός απ' όλα τα παραπάνω, φριγογάρουν και πινακίδες με μεγάλα κόκκινα (το χρώμα του «ΜΗ») γράμματα: «Διατηρείτε το χώρο καθαρό».

Την επομένη του «πρωτομαγιάτικου πανηγυριού» είχα τη διάθεση να περιοδεύσω την περιοχή. Ομολογώ πως αισθάνθηκα ανακούφιση γιατί περιμένα χειρότερα. Βέβαια, κατά τόπους, υπήρχαν «αρχαιολογικά ευρήματα» της... προτεραιάς. Σακακουλές πλαστικές που δεν πήρθαν «μαζί σας» και που μικρά ή μεγάλα όντα του ζωικού βασιλείου φρόντισαν να «ξερευνήσουν» το

περιεχόμενο τους. Σκορπισμένα πλαστικά πιάτα-σε κάποια μάλιστα περίπτωση είχαν τέτοια διάταξη που νόμιμες πως περιέμεναν τους συνδαιτημένους τους —άδεια μεταλλικά και πλαστικά κονιά μαυρίζουν και αναψυκτικών. Ένα μαύρο με άσπρες βούλες αδέσποτο σκυλί, απορροφημένο στο «πασχάλατικο τσιμπούσι» του ούτε που καταδέχτηκε να... σημειώσει την παρουσία του. Έκανε.. εκκαθάριση του περιβάλλοντος.

Λέγεται πως κάποιος Έλληνας πολιτικός είπε στο Ελληνικό Κοινοβούλιο πως: «—ο τόπος μας έχει ανάγκη από ένα νόμο, εκείνον που θα υποχρεώνει (ή θα βοηθάει) στην εφαρμογή των τόσων άλλων».

Στη φειτική Πρωτομαγιά στο Βοϊδομάτη (και όχι μόνον αυτή τη μέρα) όλα τα «ΜΗ» έγιναν ή είχαν την σημασία του «ΝΑΙ». Πλήθος ανθρώπων και οχημάτων μέσα στο χώρο του Δρυμού και σε πείσμα των πινακίδων (Στρουθοκαμηλισμός της Πολιτείας), μόλυνση περιβάλλοντος με πλαστικές σακούλες και το πολύμορφο περιεχόμενό τους (κι όσα πάρθηκαν «μαζί σας» πετάχτηκαν στην πρώτη μεγάλη στροφή της Κρεμαστής-Εξοριστικής Στάσης, που ήταν ο εμπνεστής, ο πρωτεργάτης, και η ψυχή της όλης προσπάθειας. Λέει το κείμενο:

Συνολικό Μνημόσυνο Στερώσεως και Αναστήλωσης του Ιερού Ναού Κοίμησης της Θεοτόκου Διλόφου-Ζαγορίου
Ιστορικό: Ο Ιερός Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου του χωριού Διλόφου-Ζαγορίου, μεγαλοπρεπές μνημείο του περασμένου αιώνα —1857— λόγω υποχώρησης των θημελίων του είχε καταστεί ετοιμόρροπος και κινδύνευε να καταρρεύσει.

Οι τεχνικές υπηρεσίες της Νομαρχίας Ιωαννίνων με έγγραφό τους είχαν απαγορεύσει τον εκκλησιασμό σ' αυτή την κατάσταση της Κοινοτήτας. Η δε δη Εφορία Βυζαντινών Μνημείων της περιοχής της Ηπείρου είχε υποστηρίξει τα τότε των κινόντων του Ναού, για να την προφυλάξει από άμεση κατάρρευση.

Ενέργειες διάσωσης του Ναού: Οι Κοινοτικές Αρχές-Κοινοτικό Συμβούλιο, Εκκλησιαστική Επιτροπή, Μορφωτικός Σύλλογος —με έγγραφά τους προς όλες τις αρμόδιες Αρχές και παράλληλα με προσωπικές επαφές μ' αυτές, ζήτησαν να ενεργήσουν, για την σωτηρία του μνημείου, χωρίς αποτέλεσμα.

Γι' αυτό το 15 Αύγουστο του 1981, έγινε Γενική Συνέλευση όλων των κατοίκων του χωριού, με κύριο θέμα: «Στερώσεις και αναστήλωση της Εκκλησίας». Η Γενική Συνέλευση αποφάσισε ομόφωνα ν' αναλάβει την προσπάθεια της αναστήλωσης του Μορφωτικός Εξοριστικός Σύλλογος του χωριού και ν' απευθυνθεί προς όλους τους απανταχού Διλοφίτες για οικονομική συμπαράσταση. Αυτή ήταν η αρχή. Ο Σύλλογός μας επαίσηθηκε στο ακέραιο τη μεγάλη ευθύνη. Και η εξόδωσή για οικονομική ενίσχυση άρχισε. Συμμετοχή η προσφορά όλων των χωριανών μας. Απέδωσε δραχ. 2.981.180.

Έφτασε όμως να εξασφαλιστεί και τεχνικός, που θ' αναλάμβανε το τεχνικό μέρος της στερώσεως της. Κι αυτός βρέθηκε στο πρόσωπο του μηχανικού κ. Αχιλλέα Εμμανουήλ, που όχι μόνο έκανε τις τεχνικές μελέτες, αλλά αποτέλεσε και τον κατ' εξοχή οικονομικό βοηθό της προσπάθειας μας, αφού διέθεσε όλα τα υλικά —ταίμε γ'τα, σαρβέτι, σίδερο, χάλκινα, άμμο, χάλκινα, μεταφορικά, εργαλεία μηχανισμού και τεχνική παρακολούθηση του έργου που μεταφράζονταν σε ποσό περίπου 5.000.000 δραχ.

Επίσης βοήθησε οικονομικά και η Ριζαίος Σχολή με το ποσό των 400.000 δραχ. Αν σ' αυτά προστεθεί και η προσωπική εργασία όλων των χωριανών, τότε ολοκληρώθηκε το τελικό ποσό, που δαπανήθηκε, για το έργο αυτό, που ξεπερνάει κατά τοις μισοί τους υπολογισμούς τα 10 εκατομμύρια.

Στερώση-Αναστήλωση: Το έργο άρχισε τον Ιούλιο του 1982 και τελείωσε τον Νοέμβριο του 1983. Τον πρώτο χρόνο στερώθηκε και αναστήλθηκε η νότια πλευρά —προστινή— καθώς και τα χαγιάτια της. Το δεύτερο, χρόνο η άλλη πλευρά —η βόρεια— καθώς και ολόκληρη η στέγη της. Η Ξυλεία ανανεώθηκε μέχρι και το τελευταίο σανίδι της.

Τεχνικό Προσόντιο: Χρησιμοποιήθηκαν για την αναστήλωση των τοίχων και την ανακατασκευή της στέγης 4 κτίστες-πετράδες με επικεφαλής τον Γιώργο Ράπτη από τους Χουλιαράδες και δυο εργάτες.

Εργάτηκαν ευνοϊκά και με πολύ μεράκι. Σεβάστηκαν το μνημείο και το χώρο και προσημασία κέντησαν με τις πέτρες.

Λογαριασμός: Έσοδα δραχ. 2968180
Εξόδα » 2.073.458

Εργατικά 783.172
Ι.Κ.Α. 111.550
Σύνολο 2.968.180

Υλοποίηση: Φροντίδα μας κατά την στερέωση και αναστήλωση στάθηκε ο σεβασμός μας προς το μνημείο. Αυτό επιτεύχθηκε στο ακέραιο. Παραδίδουμε την Εκκλησία όχι μόνο για λειτουργική χρήση των κατοίκων του χωριού, που τόσο λαχταρούσαν, αλλά παράλληλα, να επηρεάσει και σαν Χριστιανικό αρχιτεκτονικό παραδοσιακό αθάνατο μνημείο, στις επερχόμενες γενιές.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου
Ευάγγελος Φαριμάκης

Η ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΩΠΟΤΣΕΛΙΟΥ ΤΟ 1899 ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟ 1983

Παρουσίαση ΒΥΡΩΝΑ ΒΑΡΖΩΚΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος)

2. Η αναστήλωση του 1983

Α. Εισαγωγή

Όπως είδαμε στο προηγούμενο, πρώτη ενέργεια της «προς Συλλογήν συνδρομήν Επιτροπής» του 1896 ήταν να προσκαλέσει, «κατά σύστασιν της Α. Σεβασμότητος» το γνωστό τότε στα Γιάννινα μηχανικό περ. Μελίρρυτο να επισκεφθεί το χωριό και να «γνωμοδοτήσει περί συμπληρώσεως του πυρποληθέντος Ναού ή καθ' ην περίπτωσην θεωρηθήσεται επισφαλές το έδαφος ένεκα της σαθρότητος αυτού, εφ' ου ιδρυτό, προήρ εις εκλογήν του καταλληλότερου οικοπέδου εκ των ενόντων προς ίδρυσιν νέου Ναού».

Έχουμε ήδη εδώ μια σαφή διαπίστωση: το έδαφος επάνω στο οποίο ήταν χτισμένη η εκκλησία δεν ήταν στέρεο. Ο μηχανικός, στο ένα σχήμά του, αντιμετώπιζε το πρόβλημα, για να προτιμήσει η Επιτροπή —και όλο το χωριό— τη λύση της «συμπληρώσεως» του παλαιού Ναού από την ανέγερση καινούργιου σε άλλη θέση. Ο τρόπος που αντιμετώπισε το πρόβλημα —όπως διαπιστώθηκε τότε το 1982, όταν καταδαφίστηκε το τμήμα της Εκκλησίας που αναστήλθηκε, —ήταν η γεφύρωση με καμάρα μιας ρωμής, που διαπερνά το έδαφος κάτω από την εκκλησία κάθεται από βορρά προς νότο.

Όμως τη δεκαετία του '30 παρουσιάστηκαν τα πρώτα σημάδια της υποχώρησης των θεμελίων. Γι' αυτό το 1938 έγιναν κάποιες στερεωτικές εργασίες από το Σωποτελείτη μηχανικό Βασίλειο Πασχάλη, που ξεκολοκαίριζε στο χωριό από την Αίγυπτο του έμενε μόνιμα. Υπολόγιζε μάλιστα πως με τη στερέωση που έκανε, η εκκλησία θα άντεχε καμιά εικοσαριά χρόνια. Άντεξε περισσότερο.

Στην αναστήλωση του 1983, το πρόβλημα της στερέωσης του Ναού το τεχνικό γραφείο για το «μνημόσυνο», που υπέβαλε στη Μητρόπολη Ιωαννίνων ο τότε πρόεδρος του Μορφωτικού-Εξοριστικού Συλλόγου Διλόφου αξεχάστως Βαγγέλης Φαριμάκης, που ήταν ο εμπνεστής, ο πρωτεργάτης, και η ψυχή της όλης προσπάθειας. Λέει το κείμενο:

Συνολικό Μνημόσυνο Στερώσεως και Αναστήλωσης του Ιερού Ναού Κοίμησης της Θεοτόκου Διλόφου-Ζαγορίου
Ιστορικό: Ο Ιερός Ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου του χωριού Διλόφου-Ζαγορίου, μεγαλοπρεπές μνημείο του περασμένου αιώνα —1857— λόγω υποχώρησης των θεμελίων του είχε καταστεί ετοιμόρροπος και κινδύνευε να καταρρεύσει.

Οι τεχνικές υπηρεσίες της Νομαρχίας Ιωαννίνων με έγγραφό τους είχαν απαγορεύσει τον εκκλησιασμό σ' αυτή την κατάσταση της Κοινοτήτας. Η δε δη Εφορία Βυζαντινών Μνημείων της περιοχής της Ηπείρου είχε υποστηρίξει τα τότε των κινόντων του Ναού, για να την προφυλάξει από άμεση κατάρρευση.

Ενέργειες διάσωσης του Ναού: Οι Κοινοτικές Αρχές-Κοινοτικό Συμβούλιο, Εκκλησιαστική Επιτροπή, Μορφωτικός Σύλλογος —με έγγραφά τους προς όλες τις αρμόδιες Αρχές και παράλληλα με προσωπικές επαφές μ' αυτές, ζήτησαν να ενεργήσουν, για την σωτηρία του μνημείου, χωρίς αποτέλεσμα.

Γι' αυτό το 15 Αύγουστο του 1981, έγινε Γενική Συνέλευση όλων των κατοίκων του χωριού, με κύριο θέμα: «Στερώσεις και αναστήλωση της Εκκλησίας». Η Γενική Συνέλευση αποφάσισε ομόφωνα ν' αναλάβει την προσπάθεια της αναστήλωσης του Μορφωτικός Εξοριστικός Σύλλογος του χωριού και ν' απευθυνθεί προς όλους τους απανταχού Διλοφίτες για οικονομική συμπαράσταση. Αυτή ήταν η αρχή. Ο Σύλλογός μας επαίσηθηκε στο ακέραιο τη μεγάλη ευθύνη. Και η εξόδωσή για οικονομική ενίσχυση άρχισε. Συμμετοχή η προσφορά όλων των χωριανών μας. Απέδωσε δραχ. 2.981.180.

Έφτασε όμως να εξασφαλιστεί και τεχνικός, που θ' αναλάμβανε το τεχνικό μέρος της στερώσεως της. Κι αυτός βρέθηκε στο πρόσωπο του μηχανικού κ. Αχιλλέα Εμμανουήλ, που όχι μόνο έκανε τις τεχνικές μελέτες, αλλά αποτέλεσε και τον κατ' εξοχή οικονομικό βοηθό της προσπάθειας μας, αφού διέθεσε όλα τα υλικά —ταίμε γ'τα, σαρβέτι, σίδερο, χάλκινα, άμμο, χάλκινα, μεταφορικά, εργαλεία μηχανισμού και τεχνική παρακολούθηση του έργου που μεταφράζονταν σε ποσό περίπου 5.000.000 δραχ.

Επίσης βοήθησε οικονομικά και η Ριζαίος Σχολή με το ποσό των 400.000 δραχ. Αν σ' αυτά προστεθεί και η προσωπική εργασία όλων των χωριανών, τότε ολοκληρώθηκε το τελικό ποσό, που δαπανήθηκε, για το έργο αυτό, που ξεπερνάει κατά τοις μισοί τους υπολογισμούς τα 10 εκατομμύρια.

Στερώση-Αναστήλωση: Το έργο άρχισε τον Ιούλιο του 1982 και τελείωσε τον Νοέμβριο του 1983. Τον πρώτο χρόνο στερώθηκε και αναστήλθηκε η νότια πλευρά —προστινή— καθώς και τα χαγιάτια της. Το δεύτερο, χρόνο η άλλη πλευρά —η βόρεια— καθώς και ολόκληρη η στέγη της. Η Ξυλεία ανανεώθηκε μέχρι και το τελευταίο σανίδι της.

Τεχνικό Προσόντιο: Χρησιμοποιήθηκαν για την αναστήλωση των τοίχων και την ανακατασκευή της στέγης 4 κτίστες-πετράδες με επικεφαλής τον Γιώργο Ράπτη από τους Χουλιαράδες και δυο εργάτες.

Εργάτηκαν ευνοϊκά και με πολύ μεράκι. Σεβάστηκαν το μνημείο και το χώρο και προσημασία κέντησαν με τις πέτρες.

Λογαριασμός: Έσοδα δραχ. 2968180
Εξόδα » 2.073.458

Εργατικά 783.172
Ι.Κ.Α. 111.550
Σύνολο 2.968.180

Υλοποίηση: Φροντίδα μας κατά την στερέωση και αναστήλωση στάθηκε ο σεβασμός μας προς το μνημείο. Αυτό επιτεύχθηκε στο ακέραιο. Παραδίδουμε την Εκκλησία όχι μόνο για λειτουργική χρήση των κατοίκων του χωριού, που τόσο λαχταρούσαν, αλλά παράλληλα, να επηρεάσει και σαν Χριστιανικό αρχιτεκτονικό παραδοσιακό αθάνατο μνημείο, στις επερχόμενες γενιές.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου
Ευάγγελος Φαριμάκης

Η Εκκλησία δέχτηκε πάλι τους πιστούς τη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής, το Πάσχα του 1984, σε κατανυκτική λειτουργία με τη συμμετοχή όλων των χωριανών και πολλών φίλων του χωριού. Στη λειτουργία χοροστάτησε ο Σπύλ. μητροπολίτης μας κ. Θεόκλητος, που τον έφερε το έργο και μίλησε γι' αυτό με λόγια επαινετικά χαρακτηριζόντας το αξιομνημό.

Ύστερα ο Βαγγέλης Φαριμάκης έκανε τον απολογισμό. Τον ίδιο χρόνο εντοχίστηκε και η ακόλουθη επιγραφή:

ΣΤΕΡΩΣΗ

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ

1965: ΚΑΤΕΣΤΗ ΕΤΟΙΜΟΡΡΟΠΗ

ΛΟΓΩ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΝ

1982-1983: ΣΤΕΡΕΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΗΛΩΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΔΙΛΟΦΙΤΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΑΗ ΚΑΙ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ-ΕΞΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΔΙΛΟΦΟΥ.

Γ. Συμπληρωματικά: α) τελικό κόστος:

Όπως προκύπτει από τα απολογιστικά στοιχεία, που υπάρχουν στο αρχείο του Συλλόγου, το κόστος της αναστήλωσης τους 1984 δεν ήταν ακριβώς αυτό που αναφέρεται στο «συνολτικό μνημόσυνο», αλλά λίγο πιο μεγάλο. Συγκεκριμένα τα έσοδα ήταν 3.038.112 δραχ., τα έξοδα 3.084.742 δραχ., και το χρεωστικό υπόλοιπο 46.630 δραχ., που καλύφθηκε αμέσως, μάλλον με νέες εισφορές. Αναλύονται το λογαριασμό βρίσκουμε:

Στα έσοδα		
1) Νομαρχία Ιωαννίνων	δραχ.	100.000
2) Υπουργείο Εμπορίου	»	99.851
3) Ριζαίος Σχολή	»	400.000
Σύνολο	»	599.851
4) Κοινότητα Διλόφου	δραχ.	570.000
5) Προϊόν Εράνου	»	1833261
και 6) Από πώληση καρτών	»	35.000
Γεν. Σύνολο	»	3.038.112

Στα έξοδα		
1) Εργατικά-μηχανήματα	δραχ.	2.876.672
2) Υλικά-μεταφορικά	»	140.180
και 3) Στον ταμία μετροτή	»	67.890

Σύνολο δραχ.3.084.742

β) Προσωπική συμβολή: Δεν πρόκειται, βέβαια, ν' αναφερθούμε στις χρηματικές εισφορές των Διλοφίτων, που συνέβαλαν στην έρευνα-πλήρης κατάλογος υπάρχει στο αρχείο του Συλλόγου. Ούτε και σε άλλου είδους τυχόν προσφορές τους. Θα μνημονεύσουμε, πέρα απ' αυτά, μόνο την προσωπική συμβολή, σε κινητοποίηση και απασχόληση, αν ταίριαζουν οι όροι, δυο συγχωριανών που, δυστυχώς, δε ζούνε πια.

Πρώτα για το αλμυρόντο Βαγγέλη Φαριμάκη, την ψυχή των έργων, θα προσθέσουμε τα λίγα του: Για τρία χρόνια ολόκληρα δε στάθηκε στιγμή να φροντίσει για τις εισπράξεις, τις πληρωμές, να βρούμε τους τεχνίτες και τα υλικά, να φτάνει ως την Αθήνα ή την Πρέβεζα κι όπου αλλού χρειαζόταν, ν' ανθρωπαθείται Γιάννινα-Διλοφο τρεις και τέσσερις φορές τη βδομάδα χωρίς να λογαριάζει έξοδα-χώρα από το τι είχε προσφέρει στον έρανο —για βενζίνες και καθημερινά κρεμάσματα των μαστρών.

Κι ύστερα για τον μακαρίτη Θωμά Μηλιώτη, ταμιά τότε του Εκκλ. Συμβουλίου, που σ' όλη τη διάρκεια της αναστήλωσης, καθημερινά από το πρωί ως το βράδυ, ήταν παρών στην εκκλησία να παρακολουθεί τους μαστρώτες, να καταγράφει μεμονωμένα, να φροντίζει το καθετί που χρειαζόταν, να ειδοποιεί το Βαγγέλη Φαριμάκη ή το γραφείο του Αγ. Εμμανουήλ για κάθε ανάγκη που παρουσιαζόταν. Η αναστήλωση της Εκκλησίας ήταν ο μόνιμος καμής του, γι' αυτό δόθηκε ολόψυχα σ' αυτή. Είχε βρει το σκοπό της ζωής του.

Δ. Κάποιες παρατηρήσεις
Συμπληρώνοντας την παρουσίαση μας για την κεντρική Εκκλησία τουΔιλόφου έχουμε να παρατηρήσουμε και τα εξής:

α) Για το μέγεθος της καταστροφής του Ναού από την πυρκαγιά του 1896 (δες στο εισαγωγικό σημείωμα, τεύχος του Γενάρη), στο δεύτερο γνωστόν, που παραθέσαμε, αναφέρεται ότι η μία από τις δυο εντάσεις προς το μηχανικό Π. Μελίρρυτο ήταν να «γνωμοδοτήσει περί συμπληρώσεως του πυρποληθέντος Ναού», πράγμα που σημαίνει ότι ο Ναός δεν είχε καεί ολόκληρος. Όπως φαίνεται κι από το ίδιο το κτίσμα, κάποτε ο κυριώς ναός (ανδρώνιτης) και το Ιερό και διασώθηκε ο γυναικωνίτης.

β) Ο Ναός που χτίστηκε το 1857 και καίκε το 1896, όπως είδαμε στο «ιστορικό» του πρώτου υπομνησμού, ήταν «περικαλλής και διακοσμητός». Ο ναός που χτίστηκε (στο μέτρο που χτίστηκε) το 1899 δεν «διακοσμήθηκε». Η μόνον διακοσμητική ήταν αυτή με τις φοιητές εικόνες. Και τότε παρήγαγε αδιακόσμητος, χωρίς διακοσμητικές.

γ) Η «σαθρότητα» του εδάφους και το ρήγμα που διασχίζει κάθεται το Ναό από βορρά σε νότο φαίνεται πως οφείλονται στο νερό της βρύσης που τρέχει καμιά εκατοστή μέτρα πιο κάτω αριστερά της εκκλησίας. Κατά τις απηγήσεις παλαιότερων χωριανών, όταν κάποτε η εκκλησία, το νερό της βρύσης έβγαλε μαύρο. Αλλά και πριν λίγα χρόνια, ένα καλοκαίρι, όταν είχε σπάσει ο αγωγός της ιδρύσεως πίσω από την εκκλησία, η βρύση έφερε πολύ νερό, που λιγόστεψε πάλι σαν επικρατούσε η βλάβη.

δ) Η χρηματοδότηση της ανοικοδόμησης του 1899 στηρίχτηκε αποκλειστικά στις συνδρομές των Σωποτελείτων και «ονίων αλλοδαπών» —δεν πρόκειται για ξένους, αλλά για μη Σωποτελείτες. Καμιά άλλη πηγή δεν μπορούσε να υπάρξει εκείνη την εποχή (Τουρκοκρατία). Η Κοινότητα «μεγίστη οικονομική απορία συνεχίζεται» και το Κληροδότημα Δ. Αναγνωστοπούλου βρισκόταν σε ώρα «μετεωρίων καταστάσεων», —πρόκειται για την πολύχρονη διαμάχη του χωριού με τους κληρονόμους του ευεργέτη, που έληξε λίγο αργότερα με συμβιβασμό, στον οποίο συνέβαλε τα μέγιστα, σαν εκπρόσωπος της Κοινοτήτας, ο Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης. Αντίθετα στη χρηματοδότηση της αναστήλωσης του 1983 ήρθαν, όπως είδαμε, από και άλλου (Δημόσιο, Ριζαίους). Όταν πρώτος προσφέρει κανείς για κάτι αξιολόγο, θα βρεθούν κι άλλοι να τον βοηθήσουν.

Επίλογος: Φθάσαμε πια στο τέλος της παρουσίασης. Πιστεύουμε πως όσα παραθέσαμε δίνουν μια αρκετά αντιπροσωπευτική εικόνα των έργων που έγιναν και των προσπαθειών που κατέβαλαν εκείνοι που επιμελήθηκαν τις μεγάλες ευθύνες. Εμείς δεν έχουμε να προσθέσουμε παρά μόνο τα λίγα ταύτα: Πρώτο να επαναλάβουμε αυτό που στην αρχή είχαμε ειπει: ότι τέτοια πράγματα δεν πρέπει, για πολλούς λόγους, να μένουν άγνωστα. Και δεύτερο να τονίσουμε τη σημασία και την αξία της συλλογικής προσπάθειας και της ατομικής συνεισφοράς σε κάθε επιχείρηση διάσωσης ή βελτίωσης των κάθε είδους πραγμάτων στα χωριά. Και δεν πρέπει να τις λησμονούμε και να δυσφορούμε, όταν μας ζητείται και η ελάχιστη συμβολή μας. Αλλά γι' αυτές τις δυο —σημασία και αξία—

ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΤΑ ΞΕΝΑ

της Ελένης Σκούρτη

Ήταν μακρύ το ποτάμι της ζωής της! 92 χρόνια μάκρος γιομάτα πράματα και πράματα!

Σαν όλων των ανθρώπων βέβαια, με στεναχώριες περισσότερες πίκρες και βάσανα, παρά χαρές. Και τα-ραχές και πόλεμοι αντάμα, που ήταν για όλους θα πείτε. Κι όλα αυτά σε μια στάλα τόπο εκεί πίσω από τα βουνά, ποιός τους ήξερε, ποιός την ήξερε;

Για τη γαριά μου λέω που έζησε 92 χρόνια, γεννημένη το 1892, γραμμένη σε τούρκικα κιτάπια, γιατί τότε ήταν ακόμη «τούρκικο» στην Ήπειρο.

Για το μακρύ ποτάμι της ζωής της τη θυμάμαι να μου λέει σ' ένα μονόλογο κοφτό, δωρικό, ηπειρωτικό. Ένα μονόλογο που τον ακούω ακόμα σα μπαίνω στο μαντζάτο του σπιτιού στο χωριό, σα στέκομαι στην εξώ-πορτα, όπως αυτή, αγναντεύοντας κατά την Αλβανία. Τον ακούω καμιά φορά να τον φέρνει απ' τα μνήματα τ' Αη-Ταζιάρχη ο αέρας, όπου κοιμάται κοντά-κοντά μ' άλλους χωριανούς της.

Κι απ' όλα όσα πέρασε στο μακρύ αυτό ποτάμι βαρύτερο ήταν η ξενιτιά, γιατί η γαριά μου — όπως κι άλλες γυναίκες του τόπου — τόξερε πολύ καλά πως απ' την ξενιτιά, την ορφανιά, την πίκρα, την αγάπη τα τέσσερα που ζυγισαν—βαρύτερα ήταν τα ξένα».

«Κι ο πατέρας μ' κι ο άντρας μ' στα ξένα ήταν κι το παιδί μ' στα ξένα. Ο πατέρας μ' στη Σερβία. Πήγαιναν πολλοί τότε στ' Σερβία. Απ' την Αρτσίστα πήγαιναν πολλοί. Δούλευαν. Είχαν και κτήματα πολλά, είχαν προκόψ' πολύ. Ο πατέρας μ' εκεί είναι θαμένος στ'ν Ποζαρέβοκα.

Ερχονταν μια στις τόσες. Δεν ήταν εύκολα τα ταξίδια. Περνούσαν οι κυρατζήδες με τα άλογα και τ' αμάξια, έστελναν οι γυναίκες κάνα χαμπέρ', κάνα ντεσκιρέ. Έκαναν μήνες να φτάκ'ν'!

Ήταν μια γυναίκα, είχε τον άντρα της στα ξένα. Μεγάλωσε τα παιδιά τ'ς εδώ, μεγάλωσ' κι η κοπέλλα τ'ς, την πάντρεψε, έκανε και κοπέλλα κι έστ'λε χαμπέρ' στον άντρα: «Μάθε άντρα μ' παντρεύσαμε τη Ζώνια, κι έκανε κι ένα τοισπ'. Τόσο αργά έφταναν τα γράμματα!

Αυτά γένονταν στ'ν Αρτσίστα. Το '10 εγώ ήρθα νύφη στο Πάπιγκο. Πήρα το Χαρίο', τον παππού σ'. Ήταν η Ρουμανία τότε, πήγαιναν οι Παπιγκιώτες πολύ εκεί. Στο Τούρκο Σεβερίν ήταν πολλοί. Αλλά και στο Βουκουρέστι πήγαιναν. Δούλευαν. Κι φουρνναίοι ήταν, και μαγαζιά είχαν, και προκοπή είχαν.

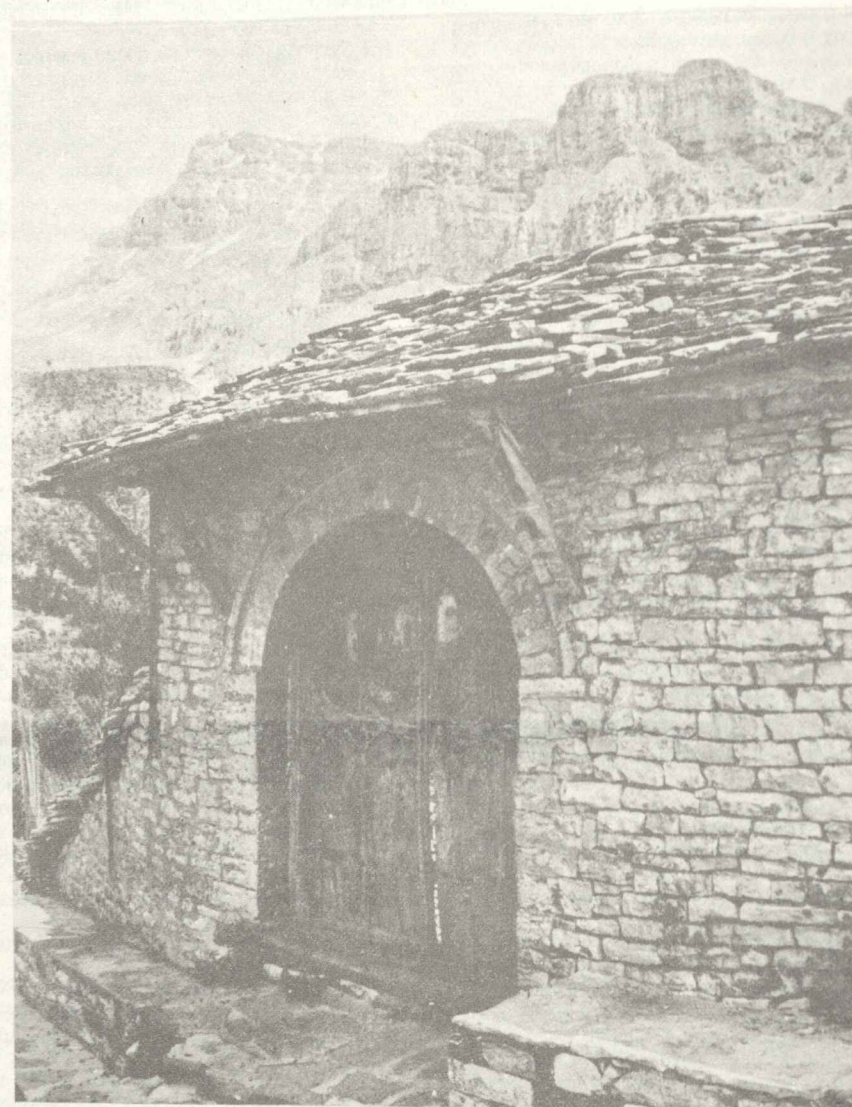
Πήγε και ο Χαρίο' ύστερα απ' το γάμο. Αυτός πήγε στο Τζαμίχα. Ο Τζαμίχας είχε μαγαζί με σιδηρικά, λογικών λογίων σιδηρικά, ήταν πλούσιος πολύ εκεί. Δούλευε ο Χαρίο' εκεί, στο Βουκουρέστι ήταν αυτός. Κι άμα έρχονταν αραιά, σμάτ' έχονταν πυκνά; έφερνε πράματα. Όλοι έφεραν τότε. Για οι σόμπες οι σιδηρένιες οι δυο, οι ψηλές με τα κεντρίδια απ' το Τζαμίχα ήταν, και πορσελάνες έφερε, για κατ' φλυτζάνια με χρυσή ρίγα από 'κει είναι, κι η λάμπα η κρεμαστή η πορσελάνιν' που είναι στον επάνω τον νοντά απ' τη Ρουμανία είναι. Όλοι έφεραν πράματα τότε. Κι ρούχα, κι υφάσματα, ου πολλά.

Αλλά ο Χαρίο' ήταν κι νταής κι γλεντζές, τα γλεντούσε τα λεφτά. Ντ' γίνονταν καλά, με ρεμπουτίλκα κι μπαστούν' στο χέρι. Είναι μια φωτογραφία από τότε. Μια μέρα πήγαινε μένα παϊτόν, τον πήραν για δήμαρχο οι Ρουμάν' κι τον χειροκροτούσαν. Μεγαλεία!!!

Υστερα πήγε στ'ν Αμερική. Μια

ζωή στα ξένα μωρ' κοπέλλα!

Σα βήκε η Αμερική πήγαν όλ' εκεί. Αυτό ήταν μετά τον πόλεμο, τον ρώ-το μεγάλο πόλεμο. Μωρέ, όλο το Πάπιγκο στ'ν Αμερική πήγε! Για ο Μεγακλής, ο Ντερβέν'ς, ο Μουζάς, κι ποιός δεν πήγε! Ήταν με τον Πώλο το Διαμαντή, έτ'ο' τον φώναζαν αυτόν.

Πώλ. Δούλευε σε μαγέρκο, μεγάλο μαγέρκο, ήταν ο πρώτος μάγειρας. Είναι και μια φωτογραφία, οι δυο τ'ς με τ'ς άσπρες ποδιές, εκεί στο Κουίντς, στη βοστών' κοντά.

Εγώ εδώ είχα τα παιδιά, τη μάνα σ' και το θείο σ' το Χρήστο, Χ' στάκη τον λέγαμν. Δεν πήγαιναν οι γυναίκες τότε στα ξένα, κάθονταν στο χωριό. Είχαμν το σπίτ', τα παιδιά, τα ζώα, τα γενήματα. Δ' λέβαμν στα χωράφια κι στ' αμπέλια. Πόσες φορές μωρ' κοπέλλα πήγα ζαλικωμένες στο βουνό! Ου, ου! Μην τα ρωτάς! Γι' αυτό με πόνεσ' η μέσ', έπαθα σπονδυλοαρθρίτιδα. Μέχρι τ'ς Αη Σαράντ' στ'ν Αλβανία έφτακα με τ' άλογα, φορτώσαμεν σ'ταρ!.. Ζωή, τι μαυροζωή!

Έρθε κάνα δυο φορές ο παππούς σ' απ' τ'ν Αμερική. Με το καράβι έρχονταν τότε, έκαναν μήνα κοντά να βγούν στον Πειραιά.

Μια φορά π'ορθε εκεί γύρω στα '30 ξεσ'κώθηκε ο θεός σ' να φύγει κι αυτός. Ήταν στα Γιάννενα τότε, πήγαινε στο Γυμνάσιο. Εδώ, στη Ζωσιμαία πήγαινε. Τα 'παίρνε τα γραμματά, μάθαινε κι βιολί, είχαμν βιολί κι μάθαινε. Ο Χαρίο' δεν ήθελε να τον πάρ'. Εκείνος τόβαλε μουχαμέτ' να

φύγει. Κι έφυγε. Τι ήταν, 17 χρονών παιδί. Γι' αυτό σ' λέω όλοι στα ξένα ήταν. Πάει κι το παιδί μ' εκεί κι απόμ'νε. Αυτός όμως δεν ήθελε να πλέν' πιάτα Πήγε σε εργοστάσιο κι έμαθε τέχν' , έπαιναν και τα χέρια τ' πολύ. Κι άνοιξε δ' κό τ' εργοστάσιο. Πρόκοψε τώρα, όλο' το μονολογούν

Κάποτε αγόρασε κι ένα μαντηλάκι κό βραχιόλι για τους πόνους που ενοχλούσαν το κορμί του, αρθριτικές ή ρευματισμοί—πάντα τα μπερδεύει—«έχασε» το ένα του μπί, έπαθε δυο φορές έμφραγμα, «κατέβαζε» κανένα να ποτηράκι, τι ποτηράκι, μπουκάλια ολόκληρα, στα κρυφά βέβαια, και κλείστηκε ογιά-ογιά στη μέση πλευρά του μυαλού του και της ψυχής του σ'άλλους τόπους και σ'άλλους κόσμους. Έφυγε γύρω στα 96 του χρονία για τον «άλλο» κόσμο, αλλά για κάποια χώρα μακρινή, κάποια «ξένα» κάπου σε άγνωστο σημείο της γης.

Ετσι πιστεύω. Η γαριά μου δεν πήγε ποτέ στην Αμερική παρά τον καύμο της και τη μεγάλη της επιθυμία. Δεν πήγε να ιδεί τα μαύρα ξένα από κοντά. Το μακρύ ποτάμι της ζωής μια μοσχοβελή στη Κυριακή του Ιουνίου του '84.

Ο γιός της, ο θεός μου ο Χρήστος, που έκανε κι αυτός το επίθετο του πιο μικρό και σύντομο για να ταξιδεύει στα δεδομένα της Αμερικής από Κοντογιώργος έγινε Κοντογιώργος πέρασε στα ξένα, ένα κρύο Φλεβάρη κάμποσα χρόνια μετά την γαριά μου.

Στο σπίτ' μας, στο χωριό φυλάμε έτσι για να βρίσκονται: ένα σκαμνί μισοσαίκο με κόκκινα κεντρίδια, ένα πορτοφόλι δερμάτινο σε χρώμα παρμεζάνας, ένα παλτό που γράφει επάνω Κοκκινό-Μασσαρούσση, ένα ρολόι τσέπης με χρυσή αλυσίδα, ένα βιβλίο «προς εκμάθηση της τέχνης του βιολιού» και μια «ερα Σύντομη» μικρή με κιτρινωπήμένα φύλλα, με λακά κι εύκολα να τσακιστούν, που την ανοίγω κάθε Μεγάλη Παρασκευή στον ταπεινό και μοναχικό Επταπύλο Θρήνο της εκκλησίας των Αγίων Εξαρχών του χωριού μου, τ' Αη Τάζιάρχη που έλεγε η γαριά μου, που διαβάζω πάντα την υποσημειωμένη «Χρήστος Κοντογιώργος» και

Τώρα μονάχα ένα πράμα θέλω, δεν μπορείς να φανταστείς πόσο το θέλω, κι ασ πεθάνω ύστερα. Για, να πάω σ'ν Αμερική να ιδώ το παιδί μ', τα εγγόνια μ', τα έχια π'όκανε. Να με βά-

λετε στ' αεροπλάνο και να με περιμένει αυτός εκεί. Να τα ιδώ αυτά τα μαύρα τα ξένα από κοντά. Να σ'πώ κι ένα τραγούδι' τώρα;

«Τι να σου στείλω ξένη μου αυτού στα ξένα πού'σαι. Σου στέλνω μήλο σέπεται, κυδώνι μαραγκιάζει. Σου στέλνω και το δάκρυ μου σ'ένα χρυσό μαντήλι».

Εδώ τελειώνει ο μονόλογός της. Ο παππούς μου γύρισε απ' την Αμερική, για να μη ξεναφύγει ποτέ μια Πρωτοχρονιά του '57. Έφερε τα πράματά του σε κάπι μπαούλα με χονδρά δεσμάτα που είναι ακόμα στο υπόγειο του σπιτιού μας στο χωριό, μαρκαρισμένα απ' το τελενείο με το όνομά του Harris Contos, απ' το Κοντογιώργος. Εζήσε αρκετά χρόνια λιγομίλητος, χαμένος πάντα στις σκέψεις του και στις αναμνήσεις της ζωής στα ξένα. Το χειμώνα άναβε τη σόμπα στο δωμάτιό του διατηρώντας τη θερμοκρασία στα ύψη. Στα Γιάννενα κατέβαινε στην αρχή συχνά, μετά πιο αραιά. Έφερνε λουκούμα και καραμέλλες απ' το «Σκαλιστή».

Πήγαινε κάθε μέρα στον Αυραγιάνιο, έπινε νερό απ' τη βρύση με το ξακουστό όνομα και το ξακουστό τραγούδι, άναβε τα καντήλια του Αγίου Παντελεήμονα, κρατούσε πάντα μια γκλίτσα σκαλιστή, δώρο από κάποιο Βλάχο τσοπάνο, έλεγε δυο κομβέντες, φωναχτά, στον άγιο, άλλες δυο στο Θεό, όταν τον εύρισκε εύκαιρο και γύριζε το σούρουπο. Άκουγε από ένα παλιό ραδιόφωνο παγκοσμίου λήψεως στα βραχέα «τη φωνή της Αμερικής».

Κάποτε αγόρασε κι ένα μαντηλάκι κό βραχιόλι για τους πόνους που ενοχλούσαν το κορμί του, αρθριτικές ή ρευματισμοί—πάντα τα μπερδεύει—«έχασε» το ένα του μπί, έπαθε δυο φορές έμφραγμα, «κατέβαζε» κανένα να ποτηράκι, τι ποτηράκι, μπουκάλια ολόκληρα, στα κρυφά βέβαια, και κλείστηκε ογιά-ογιά στη μέση πλευρά του μυαλού του και της ψυχής του σ'άλλους τόπους και σ'άλλους κόσμους. Έφυγε γύρω στα 96 του χρονία για τον «άλλο» κόσμο, αλλά για κάποια χώρα μακρινή, κάποια «ξένα» κάπου σε άγνωστο σημείο της γης.

Ετσι πιστεύω. Η γαριά μου δεν πήγε ποτέ στην Αμερική παρά τον καύμο της και τη μεγάλη της επιθυμία. Δεν πήγε να ιδεί τα μαύρα ξένα από κοντά. Το μακρύ ποτάμι της ζωής μια μοσχοβελή στη Κυριακή του Ιουνίου του '84.

Ο γιός της, ο θεός μου ο Χρήστος, που έκανε κι αυτός το επίθετο του πιο μικρό και σύντομο για να ταξιδεύει στα δεδομένα της Αμερικής από Κοντογιώργος έγινε Κοντογιώργος πέρασε στα ξένα, ένα κρύο Φλεβάρη κάμποσα χρόνια μετά την γαριά μου.

Στο σπίτ' μας, στο χωριό φυλάμε έτσι για να βρίσκονται: ένα σκαμνί μισοσαίκο με κόκκινα κεντρίδια, ένα πορτοφόλι δερμάτινο σε χρώμα παρμεζάνας, ένα παλτό που γράφει επάνω Κοκκινό-Μασσαρούσση, ένα ρολόι τσέπης με χρυσή αλυσίδα, ένα βιβλίο «προς εκμάθηση της τέχνης του βιολιού» και μια «ερα Σύντομη» μικρή με κιτρινωπήμένα φύλλα, με λακά κι εύκολα να τσακιστούν, που την ανοίγω κάθε Μεγάλη Παρασκευή στον ταπεινό και μοναχικό Επταπύλο Θρήνο της εκκλησίας των Αγίων Εξαρχών του χωριού μου, τ' Αη Τάζιάρχη που έλεγε η γαριά μου, που διαβάζω πάντα την υποσημειωμένη «Χρήστος Κοντογιώργος» και

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΑΛΙΟΙ ΡΙΖΑΡΙΤΕΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΟΙ

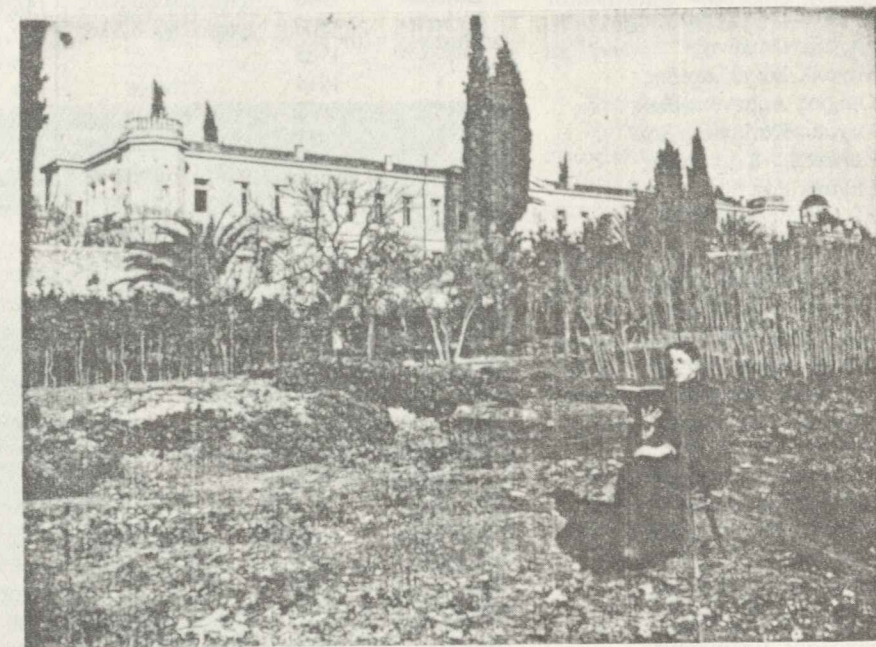
ΣΑΒΒΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Σε προηγούμενο σημείωμά μας, που δημοσιεύτηκε στο «ΖΑΓΟΡΙ μας» (αριθ. τεύχους 193), παρουσιάσαμε πίνακα με Ζαγορίσιους υποτρόφους της Ριζαρείου Σχολής, που φοίτησαν από την αρχή της λειτουργίας της μέχρι το έτος 1877.

Σήμερα συνεχίζουμε τη δημοσίευση επετηρίδας υποτρόφων της Ριζαρείου από το Ζαγόρι για τα έτη 1878-1960 με την παρατήρηση, πως στη στήλη «πατρίς» για τους περισσότερους δεν αναφέρεται το όνομα του χωριού τους αλλά αναγράφεται γενικά η λέξη Ζαγόριον.

Οι αναγνώστες μας πιστεύω να αναγνωρίσουν στον κατάλογο αυτόν τους παλιούς Ριζαρίτες συγχωριανούς τους.

Όμως σημασία έχει το γεγονός, πως ένας μεγάλος αριθμός Ζαγορίσιων είχαν την τύχη να φοιτήσουν στη Ριζαρείου Σχολή και να λάβουν άριστα πνευματικά εφόδια, που τους καταξίωσαν στη συνέχεια μέσα στην κοινωνία.

Η Ριζαρείου Εκκλησιαστική Σχολή Αθηνών. Φωτογραφία έτους 1920. Ο εικονιζόμενος ιεροσπουδαστής είναι ο Ιωάννης Στεφανίδης Μονοδενδρίτης, ο οποίος πέθανε κατά τη διάρκεια των σπουδών του, προσβληθείς από καλπάζουσα πνευμονία.

(Φωτογραφικό αρχείο Σάβ. Θεοδώρου)

Όνομα και επώνυμο	Πατρίς	Χρόνος εισόδου	Παρατηρήσεις	α/α Όνομα και επώνυμο	Πατρίς	Χρόνος εισόδου	Παρατηρήσεις
Ιωάννης Τσάντης	Φλιαμπουράκιον	1878	απεφοίτησε	38. Αθανάσιος Αθανασιάδης	Ζαγόριον	1888	απεφοίτησε
Νικόλαος Μπάσμπας	Πάπιγγον	1878	»	39. Μιχαήλ Δελγιάννης	Άνω Πεδινά	1889	»
Παναγιώτης Βαγιάννης	Σουδενά	1878	διέκοψε	40. Ιωάννης Λαμπριδής	»	1889	»
Δημήτριος Τσουτσης	Μονοδένδρι	1878	απεφοίτησε	41. Βασίλειος Οικονόμου	Ζαγόριον	1890	»
Φίλιππος Ζέρβας	Μονοδένδρι	1878	»	42. Αλέξ. Λεοντίδης	»	1892	»
Στέφανος Μπατάς	Σουδενά	1880	απεφοίτησε-ιατρός	43. Ιωάννης Βορόπουλος	»	1892	απεφοίτησε-διδάσκαλ.
Κων/τίνος Ράδος	Ζαγόριον	1880	»	44. Κων/τίνος Μοράρος	»	1892	»
Χαρίλαος Πολυζωίδης	Μαυροβούνι	1881	»	45. Βασίλειος Σακελλάριος	»	1892	»
Ιωάννης Πανατζής	Μονοδένδρι	1881	»	46. Θεοφάνης Φαγκαρούλης	Σκαμνέλιον	1892	απεφοίτησε
Γεώργιος Δαρίτσας	Ζαγόριον	1881	διέκοψε	47. Δημήτριος Σαρδέλλης	Άνω Σουδενά	1892	»
Σπυρίδων Σπυριδάκης	Ζαγόριον	1883	απεφοίτησε-θεολόγος	48. Δημήτριος Ματθαίου	Φραγκάδες	1892	»
Γεώργιος Πούσιος	Τσεπέλογον	1881	διέκοψε	49. Βασίλειος Χριστοδούλου	Ζαγόριον	1894	»
Κων/τίνος Παγκράτης	Ζαγόριον	1881	απεφοίτησε-έμπορος	50. Βασίλειος Τζωρτζος	Καβαλάρι	1894	»
Ματθαίος Πετσάλης	Καπέσοβον	1881	διέκοψε	51. Βασίλειος Κωνσταντινίδης	Ζαγόριον	1894	»
Ιωάννης Δασουκιδής	Τσεπέλοβον	1881	»	52. Δημήτριος Σακελλάριδης	»	1894	απεφοίτησε-φιλόλογος
Ευστάθιος Πασχάλης ή Μπίλας	Ζαγόριον	1885	απεφοίτησε-φιλόλογος	53. Κων/τίνος Μάτσης	»	1900	διέκοψε
Χριστόδουλος Βαλνταβάνης	»	1885	απεφοίτησε-ελληνοδιδ.	54. Ελαμεινώνδας Φερούκας	Ελάτη	1897	απεφοίτησε
Θεόδωρος Γράτσος	»	1887	απεφοίτησε-διδάσκαλ.	55. Αφρότολος Χαρίσης Τσολάκης	Ζαγόριον	1897	απεφοίτησε-θεολόγος
Ιωάννης Γεωργιάδης	»	1887	απεφοίτησε-Νομικός	56. Χριστόδουλος Παπάς	»	1898	απεφοίτ.-διδάσκαλος
Κωνσταντίνος Καραβέλης	Μονοδένδρι	1887	απεφοίτησε-διδάσκαλ.	57. Νικόλαος Παπαϊωάννου	»	1898	»
Λάζαρος Παπαποστόλης	Ζαγόριον	1887	απεφοίτ.-φαρμακοπ.	58. Ιωάννης Ζαΐτης	»	1899	απεφ.-διδασκ.-ιερότη
Σωτήριος Χατζόπουλος	»	1887	απεφοίτησε-φιλόλογος	59. Γεώργιος Κατελίδης	Κάτω Πεδινά	1899	»
Γεώργιος Σούτης	»	1887	απεφοίτησε-θεολόγος	60. Γεώργιος Δεβρός	Ζαγόριον	1899	»
Νικόλαος Σακελλαρίου	»	1885	διέκοψε	61. Σταύρος Τσιγγαράς	»	1903	διέκοψε
Αλεξάνδρα Βορνάκης	Μονοδένδρι	1884	απεφ.Θεολ.-Δ'ντης Ζωσ.	62. Θεόδωρος Πέτσος	»	1899	απεφοίτησε
Πέτρος Πατάζογλου	Ζαγόριον	1885	απεφοίτησε	63. Κων/τίνος Σπυρίδης	»	1901	διέκοψε
Ιωάννης Φωτιάδης	Κάτω Ραβένια	1885	»	64. Βασίλειος Λέζου	»	1900	απεφοίτησε
Δημήτριος Μαγκαβέτσος	»	1887	»	65. Παύλος Κουσιδής	»	1901	διέκοψε
Αθανάσιος Κόνιαρης	Μονοδένδρι	1886	» διδάσκαλος	66. Νικόλαος Τζωρτζης	»	1901	απεφ.-φιλ.-Δ'ντης Ζωσ.
Ιωάννης Αθανασίου	Ζαγόριον	1886	»	67. Θεολόγος Γκελέτης	»	1904	διέκοψε διδ'λος
Εμμανουήλ Τσάντης	»	1888	διέκοψε	68. Βασίλειος Σαχίνης	Νεγάδες	1902	απεφ.-φιλολ.-Γυμνασ.
Χριστόφορος Οικονόμου	»	1887	απεφοίτησε	69. Αναστάσιος Χατζής	Ζαγόριον	1902	απεφοίτησε
Χαράλαμπος Παπαχρήστου	»	1887	»	70. Ξενοφ. Βλαστός Παπαδόπουλος	»	1902	απεφ.-διδ'λος
Κωνσταντίνος Στέας	Μονοδένδρι	1887	»	71. Στέφανος Τσίμας	Άνω Πεδινά	1903	»
Γεώργιος Εξάρχου	Ζαγόριον	1887	»	72. Ευστάθιος Σκάτσας	Ζαγόριον	1904	απεφ.Θεολ.-Μητρ.Περιστερής
Σπυρίδων Θεοδοσίου	»	1887	»	73. Γεώργιος Παπαβασιλείου	»	1904	απεφοίτησε
Ευστάθιος Γελέτης	»	1889	διέκοψε	74. Απόστολος Κωστήδης	»	1905	απεφοίτ.-θεολόγος

Συνέχεια στην 8η σελ.

Συνέχεια από την 7η σελ.

α/α Όνομα και επώνυμο	Πατρίς	Χρόνος εισόδου	Παρατηρήσεις
75. Ιωάννης Πατσούκας	Άνω Πεδινά	1906	διέκοψε
76. Ιωάννης Κογιάννης	Ζαγόριον	1906	απεφ.-ιερώθη
77. Κλεάνθης Τσέτσας	»	1910	διέκοψε διδ/λος
78. Κωντίνος Τριανταφυλλίδης	»	»	απεφρίτση
79. Χαραχούσος Στέργιος	Δοβρίνοβον Ζαγ.	1907	απεφρίτση
80. Γεώργιος Λέτσιος	Ζαγόριον	1908	απεφρίτση-διδ/λος
81. Αναστάσιος Πασπαλιάρης	Τρίστενο	1908	απεφρίτση-διδ/λος
82. Μιχαήλ Παγώνης	Ζαγόριον	1908	»
83. Μιχαήλ Σακελλαρίδης	»	1914	διέκοψε
84. Όμηρος Αρμενόπουλος	»	1911	απεφ.-σδηροδρομικ.
85. Μιχαήλ Καραγεωργίου	»	1911	απεφ.-ηλεκτρολόγος
86. Κωντίνος Καρπούζης	»	1911	απεφ.-αξιωματικός
87. Μιχαήλ Ράπτης	»	1912	απεφ.-χημικός
88. Αθανάσιος Φυλλίδης	»	1913	απεφ.-φιλ.-Γυμνασιάρ.
89. Δημ. Φακανάς	»	1915	διέκοψε
90. Παύλος Τζιμόπουλος	»	1913	απεφρίτση-θεολόγος
91. Στέφανος Σπαθάκις	»	1913	απεφ.-χρηματιστής
92. Δημήτριος Γραβάνης	»	1914	απεφρίτση
93. Δημοσθ. Παπαγεωργίου	»	1914	»
94. Αγγελόλαος Παρτζάλης	»	1915	απεφ.-εφ. εν πολ. 1941
95. Θεοδ. Μαρκόπουλος	»	1915	απ.Μητρ.Δαφν.Κων.πολη
96. Αντώνιος Κουνάβος	Βρυσοχώρι	1916	απεφ.-Θεολ.-Γυμνασ.
97. Αλέξανδρος Τσιονίδης	Ελάτη	1918	διέκοψε
98. Ιωάννης Φερούκας	»	1916	απεφ.-Φιλ.-Γυμνασ.
99. Οδυσσεύς Φραγκούλης	Σκαμνέλιον	1917	απεφ.-Θεολ.-Γυμνασ.
100. Κλέαρχος Στάρας	»	1918	απεφ.-φυσικός
101. Κωντίνος Παπάξογλου	Ζαγόριον	1922	διέκοψε
102. Αθανάσιος Σουράς	Αρίστη	1918	απ.-Νομικός, Πάρεδρος ΑΣΔΥ
103. Νικόλαος Βολονάσης	Σκαμνέλιον	1918	απεφ.-Φιλολ.-Γυμνασ.
104. Γεώργιος Κόνιαρης	Μονοδένδρι	1918	απεφ.-διδάσκαλος
105. Μιχαήλ Μίσιος	Ζαγόριον	1918	απεφ.-Θεολ.-Γυμνασ.
106. Ιωάννης Στεφανίδης	Μονοδένδρι	1918	απεφ. 1924 εν ΡΕΣ
107. Φιλοκτήτης Αλεξίδης	Ζαγόριον	1918	απεφρίτση-ιατρός
108. Ιωάννης Πάντος	»	1921	διέκοψε
109. Βασίλειος Κουτσουγιώργος	»	1919	απεφρίτση-θεολόγος
110. Κωντίνος Πέτσιος	Αρίστη	1920	απεφ.-διδ.-Θεολόγος
111. Ιωάννης Σαραλής	»	1920	απεφ.-διδ.-φιλ.-Γεν. Επιθ. ΜΕ
112. Δημήτριος Κόνιαρης	Μονοδένδρι	1922	απεφ.-διδ.-Θεολόγος
113. Κωντίνος Κράλιος	Ελαφότοπος	1922	απεφ.-διδ.-διευθυντ.
114. Παναγιώτης Βλάχος	Ζαγόριον	1922	απεφ.-διδ.-Νομικός
115. Νικόλαος Λιάγκας	»	1922	απεφ.-Θεολ.-Γυμνασ.
116. Ελευθέριος Ζωΐδης	»	1926	διέκοψε φιλόλογος
117. Γεώργιος Αργυρόπουλος	»	1928	διέκοψε
118. Χριστόδουλος Καραδήμος	»	1927	διέκοψε διδ/λος
119. Πέτρος Φραγκούλης	»	1926	διέκοψε
120. Πελοπίδας Σαράβας	»	1925	απεφρίτση διδ/λος
121. Τιμοθέων Βασδέκης	Βραδέτον	1925	»
122. Απόστολος Γκαρδάνης	Βρυσοχώρι	1925	»
123. Ευάγγελος Δεμίρης	Αρίστη	1925	»
124. Ανδρέας Καζάνας	Ζαγόριον	1925	απεφ.-διδ.Εφον. εν πολέμω
125. Φώτ. Οικονόμου	»	1929	διέκ. Υπολ. εφον. εν πολέμω
126. Αλέξανδρος Πολίτης	»	1925	απεφ.-διδ/λος
127. Γεώργιος Καρατζάς	»	1929	διέκοψε διδ/λος
128. Ιωάννης Μίσιος	»	1930	ιατρός
129. Δημήτριος Πρίτσος	»	1930	διέκοψε
130. Νικόλαος Καραδήμος	»	1930	»
131. Πέτρος Μπεκάκης	Μονοδένδρι	1930	απεφ.Θεολ.έπλεον εν πολέμω
132. Ανδρέας Γκοδιμόπουλος	Ζαγόριον	1928	διέκοψε ιατρός
133. Χρήστος Μίσιος	»	1930	διέκοψε
134. Παναγιώτης Οικονόμου	»	1930	διέκοψε φιλόλογος
135. Μιχ. Καρατζάς	»	1928	απεφ. θεολόγος
136. Ερνοφάν Μανθόπουλος	»	1928	απεφ.-διδ.-αξιωματ.
137. Αριστοφάνης Γιωλέτσος	Άνω Πεδινά	1929	απεφ.-νομικός
138. Ιωάννης Παναγιώτης	Μονοδένδρι	1929	απεφ.-Θεολ.-αξιωματ.
139. Χριστόδουλος Κατσικόπουλος	Ζαγόριον	1930	απεφ.-Θεολ.-αξιωματ.
140. Θωμάς Σώτος	»	1930	απεφ. δικαστικός
141. Θωμάς Μπαϊρακτάρης	»	1931	απεφ.-Θεολ.-γυμνασ.
142. Πέτρος Βοΐδας	Ελαφότοπος	1931	απεφρίτση
143. Βασίλειος Τσιπάλης	Ζαγόριον	1931	»
144. Γεώργιος Στάρας	»	1931	»
145. Γεώργιος Μενδελής	Άνω Πεδινά	1932	απεφρίτση διδ/λος
146. Γεώργιος Πεζοδρόμος	Λεπτοκαρυά	1933	απεφρίτση ιερώνη
147. Σταύρος Σικιώτης	Αρίστη	1934	απεφ. Δ' τάξη Τραπεζικ.
148. Κωντίνος Θεοδοσίου	Σκαμνέλι	1934	απεφ.-διδ.-Δ/ντής
149. Κωντίνος Ζαροδύνης	Άνω Πεδινά	1934	»
150. Λάζαρος Λέκκος	Δίκωρφο	1934	»

α/α Όνομα και επώνυμο	Πατρίς	Χρόνος εισόδου	Παρατηρήσεις
151. Θεοχάρης Κούρας	Μονοδένδρι	1934	απεφρίτση διδ/λος
152. Σπυρίδων Παπαρούσης	Βίτσα	1934	απεφ. έπλεον εν πολέμω
153. Χριστόδουλος Τσέτσος	Ζαγόριον	1936	απεφρίτση ταμίας
154. Γεράσιμος Ζήγος	»	1937	απεφ.-αξ/ός Χωροφ.
155. Βασίλειος Λέκκος	»	1937	Συλλέκτης έργων τέχνης
156. Θεοφάνης Πασπαλιάρης	Τρίστενο	1937	Νομικός
157. Γεώργιος Στυλίδης	Ζαγόριον	1937	Ιατρός
158. Βασίλειος Θεοδορίκας	Γρεβενίτση	1937	Εφρονεύθη εν πολέμω
159. Χρήστος Τσουμάνης	Ζαγόριον	1938	διδ/λος
160. Απόστολος Κοντονάσιος	»	1938	—

Σύναξη των εν Ιωαννίνους Ριζαριτών

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 150 χρόνων από της ιδρύσεως και λειτουργίας της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής (1844-1994) γίνεται μια προσπάθεια φέτος λειτουργίας Παραρτήματος της Ενώσεως Αποφρίτων και στα Γιάννενα.

Είναι γνωστό ανά το Πανελλήνιο το έργο και η προσφορά των εκ Μονοδεντρίου καταγομένων ευεργετών μας και διακεκριμένων Ζαγορισίων αδελφών Ριζάρη. Γι' αυτό προγραμματίστηκε εκ μέρους της Ενώσεως Αποφρίτων της Σχολής η πραγματοποίηση διαφόρων εκδηλώσεων κατά το έτος 1994 στο νομό μας και στην έδρα της Σχολής, την Αθήνα.

Ετσι:

1. Στις 17 Ιουλίου 1994 θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση στο Μονοδένδρι Ζαγορίου (ιδιαίτερη πατριδα των Ριζαρηδων), όπου θα γίνει απονομή τιμητικών διακρίσεων, ομιλία, δεξίωση, καλλιτεχνική εκδήλωση και φυσικά, μνημόσυνο των αοιδιμών ευεργετών.

2. Επίσης τον Οκτώβρη του 1994, σε εκδήλωση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων θα τιμηθεί το έργο και η προσφορά, ανά το Πανελλήνιο, της Ρ.Ε.Σ.

3. Στις 16 Οκτωβρίου 1994 και στα διδαστήρια της νυν λειτουργούσης Εκκλ. Σχολής Χαλανδρίου, θα γίνουν πανηγυρικές εκδηλώσεις, με συμμετοχή κορυφαίων προσωπικοτήτων της Ορθοδοξίας και υψηλών προσώπων της Ελληνικής Πολιτείας.

Ο σκοπός λοιπόν της πραγματοποιηθείσας Σύναξης των αποφρίτων της Σχολής στις 5 Ιουνίου 1994, στην αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισίων στην οδό Χριστοβασιλή 8, στα Ιωάννινα, είχε ακριβώς την πρόθεση και διάθεση, το στόχο και το όνειρο, να επανασυνδέσει και επανασυνάξει τους πρώην αποφρίτους της ευεργέτιδας Σχολής τους. Αυτούς, που αποφρίτσαν ως το 1960 και εκείνους που εφοίτησαν απ' το 1960 κι ύστερα στη νέα Σχολή Χαλανδρίου.

Στην ομάδα αυτή των ενταύθα αποφρίτων παρέστησαν και υπότροφοι της Ριζαρείου που εφοίτησαν στο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, που με τις ενέργειες του τότε αρχιεπισκόπου Σπυριδωνά (1945-1960) χρηματοδοτείτο η φοίτησή τους στην αδελφή Σχολή.

Μεταξύ των παρευρεθέντων διακρίναμε τον πρώην πανεπιστημιακό δάσκαλο κ. Σ. Δάκαρη, τέως γυμνασιάρχης και λυκειάρχης και πολλούς άλλους εκπαιδευτικούς και των δύο βαθμίδων της Εκπαίδευσης.

Ελπίζουμε αυτή η τοπική προσπάθεια να καρποφορήσει και να δώσει συμμετέχοντας και ενεργοποιούμενους όλους τους προπολεμικούς και μεταπολεμικούς Ριζαρίτες, ώστε να μη εφημερεύσει η ρήση του εις Κύριον εκδημήσαντος αρχιεπισκόπου Σπυριδωνος, που έλεγε συχνά, γεγονούτα τη φωνή:

«Υπάρχει εν θανάσιμον αμάρτημα, του οποίου ουδεμία συγχώρησης υπάρχει ποτέ. Η αχαριστία!!...».

Τέλος, κατά τη Σύναξη αυτή, ορίστηκε Τριμελής Επιτροπή διοργάνωσης και κινητοποίησης των εν Ιωαννίνους διαμενόντων αποφρίτων και η συνεργασία με την εν Αθήναις εδρεύουσα Ένωση, ώστε τα αποτελέσματα να είναι θετικότερα και πλέον απτά, αποδοτικότερα και πιο χειροπιαστά...

Την όλη ευθύνη αυτής της Σύναξης και την πρωτοβουλία, την είχε ο κ. Σταύρος Σικιώτης, φοιτητής της Ριζαρείου κατά τα έτη 1934-1938 και εξ Αρίστης καταγόμενος, πρώην Διευθυντής Τράπεζας.

Καλούμε όλους τους Ριζαρίτες στις επόμενες φετινές εκδηλώσεις της Σχολής και της Ένωσης και ιδία σ' εκείνες του Μονοδεντρίου και του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. **Η ψυχή των Ριζαριδων θα ευφρανιστεί σίγουρα για τη συμμετοχή μας και ημών η καρδιά, των παρισταμένων Ριζαριτών θα αγαλλεται και χαίρει, ευγνωμονούσα εσας όλους ευεργέτες της.**

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΟΣ
πρώην Ριζαρίτης και Βελλαίτης

Ο ΒΟΪΔΟΜΑΤΗΣ

«Η ασύλληπτη μαγεία ενός παραδεισένιου τοπίου, όπου εφαρμόζεται η Καρδιά, γαληνέει το Πνεύμα, ανασταίνεται η Αγάπη».

«Ο Βοΐδομάτης, μέσα στη Γαλήνη, που διαδέχεται το τραγούδι του, συντροφιά με τη Μεγαλοπρέπεια των φαραγγιών του».

«Βοΐδομάτης ο Ξεπλανητής» με τις πάμπολλες λαχταριστές ομορφιές και τον ανεκλάτητο ρομαντισμό του».

«Ο Βοΐδομάτης με τον παραμυθένιο φυσικό του διάκοσμο, τα παγωμένα διάφανα νερά και τις φημισμένες του πέτρες».

Βαγγέλης Μανέκας

Ξεκίνημα

Ημέρα πολύ ωραία με λίγο κρύο. Ο λαμπερός ήλιος πασχίζει να βγάλει όλα τα έμβια όντα από τις κρύπτες τους. Και είναι κρίμα τέτοια μέρα να μένει κανένας κλεισμένος. Ο άνθρωπος πλάστηκε για να ζει στη φύση. Μετά από πολύωρη συζήτηση και πολλά σχέδια, αποφασίσαμε. Θα πάμε ένα περίπατο στον Βοΐδομάτη. Αξίζει τον κόπο να γνωρίζεις καλά τον τόπο σου και μάλιστα συχνά να τον επισκέπτεσαι. Προτιμήσαμε τα μαζικά μέσα και φύγαμε από την Κόνιτσα με το λεωφορείο των δώδεκα, το μεσημέρι.

«Μποδιάκο» ο φίλος. Δώδεκα και κάτι, το λεωφορείο κάνει στάση στη νέα τοιμεντένια γέφυρα του Βοΐδομάτη, στην Κλειδωνιά. Μόλις κατεβήκαμε από το λεωφορείο, «μπιδιαστό», ο φίλος μου Δ.Κ., ο οποίος μόλις με είδε, διέκοψε την εργασία του από το αμπέλι του και ήρθε, όπως πάντα, με το χαμόγελο να μας χαιρετήσει. Φίλος από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Εγώ από το Πάτιγκο, και ο Δημήτρης από την Κλειδωνιά, και βέβαια, όταν λέω Κλειδωνιά, εννοώ πάντοτε το παλιό επάνω χωριό.

Κάποτε, δεύτερα για τρίτη τάξη Δημοτικού ήμουνα, δεν θυμάμαι ακριβώς, εκδρομή, το Δημοτικό Σχολείο Πατίγκου στην Κλειδωνιά.

Οι γονείς των παιδιών μας περιποήθηκαν, μας φιλοξένησαν. Οι δάσκαλοι μας ξεναγήσαν σε όλα τα αξιοθέατα της Κλειδωνιάς και δεν ήταν λίγα.

Τα παιδιά πολύ μας χάρηκαν, παίξαμε και τραγουδήσαμε μαζί.

Και ύστερα οι δάσκαλοι μας είπαν να πιάσουμε από έναν φίλο. Ε, κι εμείς από τότε που γνωριστήκαμε, διατηρούμε τη φιλία αυτή.

Αφού μιλήσαμε για λίγο, μας ευχήθηκε να περάσουμε καλά και μας είπε να κάνουμε κι ένα σταυρό γι' αυτόν στ' ν' Αναγύρι' και το βράδυ, κατά την επιστροφή μας, θα μας περιμένει στο σπίτι του, να μας φιλοξενήσει, θάχει, είτε, και παλιό κρασί από το αμπέλι του αυτό, φτιαγμένο από σταφύλια ποικιλίας Κάπερονετ.

Μόλις διασχίσαμε τον Εθνικό δρόμο, ακριβώς απέναντι, ο Φ.Κ., αδελφός του φίλου μου. Κι αυτός με καλωσόνη και με το χαμόγελο, μας χαιρέτησε. Τον ευχήθηκε γρήγορα να τελειώσει το νεόδημο σπίτι του.

Δάσκαλος, γεμάτος δραστηριότητες. Μόνος του φύτεψε και περιποιείται τον ροδακινώνα αυτόν, μπρο-

ΙΩΑΝΝΗ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο ΒΟΪΔΟΜΑΤΗΣ

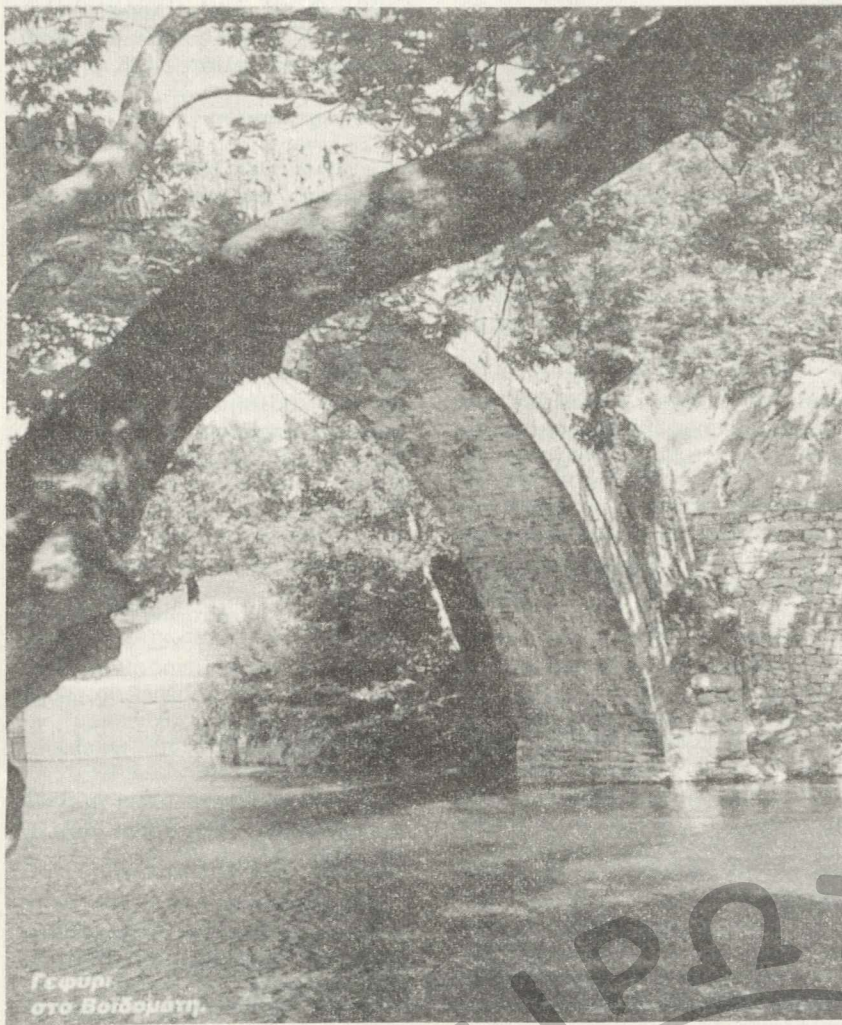
Οδοιπορικό χώρου και χρόνου

Στη Δέσποινα, συνοδοιπόρο

στά στο σπίτι του και μόνος του διακινεί τα ροδάκινα. Μόνος του έχτισε τον τοίχο περιφράξεων, με άσπρη πε-

εκδ.Ε.Η.Μ.1971).

Τότε ήταν πάρα πολύ χρήσιμη η γέφυρα τούτη. Συνέδεε όχι μόνο την

Γέφυρα στο Βοΐδομάτη.

λεκτητή πέτρα. Τέλειος μάστορας! Τον συγκαταίκαμε για όλα του τα έργα και αυτός μας είπε: «Από τους αιμνήστους δασκάλους μου, εκτός των άλλων, έμαθα να εργάζομαι, ο μien Βάσως Σιόλας μ' έμαθε ν' αγαπώ και να περιποιούμαι τα δένδρα, ο δε Αχιλλέας Χριστοδούλου, μ' έμαθε να χτίζω τοίχους και να περιποιούμαι τα κτήματα».

Εκτός αυτών, ο Φίλιππος, φάχνει ανάγλυφους χάρτες, ίσως και να είναι ο μανδικός σ' αυτό το είδος της εργασίας. Αρχίζουνε την πεζοπορία στην πέτρινη γέφυρα. Πόσο καιρό έχουμε να περπατήσουμε! Γιατί γίναν- με έτσι νωθροί; Γιατί προτιμούμε το κλεισίμα και την ανηυσία;

Πέτρινη γέφυρα Βοΐδομάτη. Χτίστηκε το 1853. «...Ημεταξύ των δύο τμημάτων «Ζαγορίου και Κονίτσης», εν τη θέσει «Βοΐδομάτη», ην μόλις κατώθωσε δια 37.000 γροσίων να κτίσει (1853), η Μπαλκίζ Χανούμ του Μπελήμ πασά, ενώ πολλοί άλλοι προς αυτής επεχείρησαν να στερεώσουν ενταύθα γέφυραν και απέτυχον. Μεταξύ δε τούτων μνείας δικαιού- νται να τύχη ο εν Μπάγιας του Ζαγορίου Γ.Κ. Μπερτζεγιάννης, δαπα- νήσας (1844) γρ. 19.000» (Ζαγοριανά Λαμπριδία, Τόμ. Α' μέρος Β' σελ.185.

δευτικό αυλάκι και ο αμαξωτός δρόμος αναφυγής και προπαντός η τάσις, η μανία πες, των ανθρώπων να καταστρέφουν πολύ εύκολα την ιστορία, τα σάρωσε!

«...Χχος υδάτων πολλών...», ακούγεται, καθώς τα νερά του ποταμού πέφτουν με δύναμη από το φράγμα! Αυτό το απαίσιο ανθρώπινο κατασκευάσμα —εμπόδιο ανυπέβλητο στην από καταβολής κόσμου, ελεύθερη κίνηση— πλεύσι της πέτροφρας!

Στη σκάλα

Ευτυχώς, δεν γνωρίζω, πότε, ποιός και πως, —έχω αρχεκτόν καιρό να περάσω—, την αριστερή πλευρά, ακριβώς συνέχεια από την γέφυρα, για λίγα μέτρα, έκλεισαν το δύσκολο κατέβασμα, χτίζοντας ένα ωραίο τοίχο με πλακοστρωτο δρόμο.

Μήπως χρειάζεται και κάποιο προστατευτικό κάγκελο από την πλευρά του ποταμού; Αφού τόσα εδαπάνησαν για να γίνει ο τοίχος, πόσο θα στοιχίσουν τα κάγκελα;

Το μονοπάτι

Συνεχίζουμε την πορεία μας, ακολουθώντας το παλιό μονοπάτι, το οποίο, καλά θα κάνουν οι αρμόδιοι επί των έργων βελτιώσεως, να τον αφήσουν ανέπαφο. Να μείνει έτσι όπως ήταν από τα πανάρχαια χρόνια.

Βέβαια, η ανθρώπινη επέμβασις, δεν λέμε, κάποτε κάνει και καλό, ωφελεί, αλλά κάνει και κάποιες βιβλικές καταστροφές! Χρειάζεται πολύ μεγάλη προσοχή, ιδίως όταν πρόκειται να γίνουν έργα κερδοσκοπικά.

Ο κερδώς Ερμής, μόνον το κέρδος βλέπει!

Υπό σκιάν

Επί μισή περίπου ώρα πορείας, όσο δηλαδή διάστημα καλύπτει με τη σκιά του το Καστράκι, δεν βλέπουμε καθόλου ήλιο. Μορνήτι ατμόσφαιρα. Υγρασία διαπεραστική.

Αλλά και η ρουχία έντονη. Ούτε ζέση, ούτε «πολύ πετούμενο», φαίνεται! Πώς να ζήσουν στο ανήλιο αυτό μέρος!

Τα νερά του Βοΐδομάτη

Αθήνα και κατακάθαρα τα νερά του Βοΐδομάτη, σαν ταν παλιό καιρό, υψώνουν το ανάστημά τους περήφανα και βλέπουν τις παλιές τους κρυμμένες ανάμεσα στις ρίζες των δένδρων και στους βράχους, σαρώνουν ό,τι βρίσκουν μπροστά τους και συνεχίζουν τον γνιστό τους από αιώνες δρόμο τους. Ποικίλο ο θόρυβός τους, ανάλογα με την κλίση του εδάφους, της κούφης και τα εμπόδια που παρεμβάλλονται, από κάποια πολύ δυνατός-εκκφωντικός, «...ήχος υδάτων πολλών...» έως καθόλου.

Πότε με ορμή να χτυπούν στους βράχους και ν' αφρίζουνε και πότε να γαληνέουν και να λανθάνουν σαν ένα πρασινογάλαζος πρασινοδάσπρος ασπρογάλαζος κινούμενος τάπητας.

Γ' ντεύθεν κι οι μεγάλοι μουσικοί ενεπνεύσαναν τα αθάνατά τους, έργα, όπως ο με τον «Γαλάζιο Δοῦνα-βι» και άλλοι.

Αλλά και την αρχαία εποχή λάτρευαν τους ποταμούς, εις τους οποίους μάλιστα τους έδιναν αρσενικά ονόματα. «...Η ποταμολατρεία

Συνέχεια στην 10η σελ.

Ο ΒΟΪΔΟΜΑΤΗΣ

Συνέχεια από την 9η σελ.

των αρχαίων Ελλήνων, (και άλλων λαών της Ανατολής), ως ωφέλιμο εις το βαθύ συναίσθημα θρησκευτικής τινός ευγνωμοσύνης τούτων προς την γονιμοποιόν επί τους εδάφους ενέργειαν των υδάτων.»

Ακόμη «μπρός τους ποταμούς τιμή των αρχαίων ωφέλιμο και εις την πίστιν τούτων ότιστα ύδατα αυτών είχαν καθαρτήριο δύναμιν. Εις τους ποταμούς θεούς έδωκεν η αρχαία τέχνη διαφόρους μορφάς, (ζώων και ανθρώπων), οδηγηθείς εις ταύτας από τα ιδιότητας των ποταμών. Εμβλήματα οι ποτάμιοι θεοί είχαν το κέρας της Αμαλθείας, σύμβολον της αφθονίας, των καρπών, υδρίαν και άλλα αγγεία». (Μεγ. Ελλ. Εγκ. τόμ. Κ σελ.600).

Η στάθμη των νερών σε πολλά σημεία του ποταμού υψώθηκε πάνω από το μέτρο και τα πλατάνια που ήταν στις όχθες, τώρα που σκεπάστηκε ο κορμός τους, φαίνονται σαν ένα πλεούμενο δάσος από όρθια και γυμνά πλατάνια. Στη διαδρομή μας συναντούμε και διάφορες πηγές, όπως τούτη εδώ στην «Παράσολα», βέβαια τούτη την εποχή δεν μας κάνει καμία εντύπωση.

Αφίεστε έπειτα τα γέφυρα πλατάνια, των οποίων ο χρόνος τους έφραγε τα σπλάχνα, εκείνα αμύνονται αστεγνισμένα να παρατείνουν ακόμη τη ζωή τους, ανανεώνοντας συνεχώς την εξωτερική φλούδα.

Υπό τον ήλιο

Ξεπεράσαμε τη σκιά και αντικρύσαμε ξαπνάνια τον λαμπρό, τον εκθαμβωτικό από τη λάμψη ήλιο. Τα πάντα γύρω μας αλλάζουν όψη, μορφή, διάθεση. Πουλιά ακούγονται και φαίνονται γ' απολαμβάνουν αυτή την υπέροχη πρωινή λιανάδα. Βλέπουμε «τορό» από άγρια ζώα, όπου το χώμα είναι αμμονερό ή λασπώδες. Ακόμα καμικά αγριολούλουδα, όντα σε κάποια «απογόνια» τόλμησαν σήμερα γ' ανορθώσουν το ανάστημά τους. Κυττάζουμε με δέος και φόβο τις πρασινογάλλες βαθείες όβριες και απορούμε με τις μεγάλες νεροφαγίες. Θυμίζουμε τ' απόκορμηνα και επιβλητικά κοκκινωπά βράχια από το μέρος της Κλειδιωνιάς, τώρα μάλιστα που τα χτυπάει ο ήλιος, φαίνονται πιο καθαρά οι λεπτομέρειες, όπως εκεί να εκεί τα αγριοπούναρα, κυριολεκτικώς ταιωμένα πάνω στα βράχια, μετέωρα— Από που και πως προμηθεύονται τροφή και νερό!

Ασκηταριά

Εδώ, στα γρεμά επάνω, ήτανε, λένε οι παλαιοί, και κάποια ασκηταριά, γ' αυτό και λέγονται «Ασκηταριά». Πως σκαφράλωσαν αυτοί οι άνθρωποι εκεί. Η πίστις, η τόλμη, το θάρρος, η υπομονή και η επιμονή, τους έκανε να ξεχωρίζουν, να διακρίνονται έτσι!

Άγιοι Ανάγυρτοι

Το μονοπάτι ομαλό, άνετο. Ωραιότατος περίπατος. Πρώτη στάση, στο από χρόνια εντελώς ξεχασμένο Μοναστήρι των Αγίων Αναγυρίων. Απόμυρο και απόκρυφο κρυφύγετο των μοναχών, των εραστών της

ηουχίας και της περισυλλογής! Από τα πολλά γρεμισμένα γύρω από το ναό κτίρια, φαίνεται ότι κάποτε ήμαζε. Πως τότε εύρισκαν αυτά τα αποθέματα δυνάμεις και πίστεως και τα έχτιζαν και τα επάνδωναν; Σήμερα εμείς, γιατί δεν μπορούμε, τουλάχιστον να τα κρατούμε όρθια και ευπρεπισμένα αυτά τα ιερά μνημεία της Πίστεώς μας και της Ιστορίας μας;

Νομίζω ότι μπορούμε, αλλά φαίνεται από τα πολλά υλικά που έχουμε σήμερα και απολαμβάνουμε, βαρύνουμε τόσο πολύ που δεν μπορούμε να «πετάξουμε»!

Κατανυκτικό και «πλουμισμένο» με ωραίες αγιογραφίες, —όσες απέμειναν από τη μανία του χρόνου και μερικών ανθρώπων—, εκκλησάκι. Στην υπέροχη εσωτερικά επιγραφή, είχα διαβάσει στις 2-5-1975, όταν για πρώτη φορά είχα περάσει απ' εδώ σήμερα πολλές λέξεις χαλάσανε.

«Ούτος ο πάνσεπτος και θεός ναός επ' ονόματι τιμώμενος των Αγίων Αναγυρίων Κοσμά και Δαμιανού, ανηγέρθη εκ βάθρων εν έτοι ΑΧΝΗ (1958) και ανιστορήθη δια συνδρομής κόπου και εξόδων του πανοσισταίου εν Ιερομονάχους κυρ Γερμανού και συνδρομής κυρίου Κ. ΝΙΚΟΥ και ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΠΑ».

Κλειδί

Συνεχίζουμε την πορεία μας και μετά από λίγο, σε μια στρόφη, βρισκόμαστε προ μιας νέας εκκλησίας! Τι να πρωτοειδέις, τι να πρωτοθυμιάσεις! Τις βαθείες πρασινογάλλες βίρες και τα φιδωτά του Βοϊδομάτη δεξιά ή τον πελώριο, μονοκόμματο και πανύψηλο γκριζοκόκκινο βράχο, το «Κλειδί» με τη σπηλιά, αριστερά!

Τέλεια, ασφαλή και προσήλια «απογόνια» τούτοι η «πιστιτιά», Παλαιά ξεχειμώναζαν πολυάριθμα κοπάδια γιδιών, γιατί ο τόπος απ' εδώ κι εμπρός, είναι ήρεμος, προσήλιος και με άφθονη τροφή, (πουρνόνη ως επίτ ο πλείστον), και μπορεί να «κρατήσει» γίδια. Σε τούτη τη σπηλιά, «το Κλειδί», τα τελευταία χρόνια, ένα κλιμάκιο φοιτητών με επί κεφαλής τους καθηγητάς: των Πανεπιστημίων: SOUTHAMPTON και CAMBRIDGE της Αγγλίας, GEOFF BAILEY, PAT CARTER, CLIVE GAMBLE και HELEN HIGGS, έκανε ανακαφές βρήκανε λίθινα έργα λεία!

Ο μύλος του Μοναστηριού

Σε κάποιο σημείο, λόγω του αποκρήμνου της όχθης, απομακρυνόμαστε για λίγο από την όχθη και μετά συνεχίζουμε κανονικά το δρομολόγιο μας.

Απέναντι, από τ' Αϊμ' νιώτ' κου, ήταν άλλοτε και ο μύλος του Μοναστηριού της Σπηλιώτισσας.

Εγκαταλείφθηκε, γρεμίστηκε και κάποτε τα νερά του περέρσαν. Ένας τοίχος του μόνον έμεινε όρθιος! Μεγάλο έργο για κείνη την εποχή! Επαίρναν το νερό κάτω από το βράχο της Σπηλιώτισσας και το μετέφεραν, στο μεγαλύτερο διάστημα, με μεγάλο θολωτό αυλάκι, ήταν μάλιστα τόσο ψηλό που μπορούσε άνθρωπος, σχεδόν όρθιος να περάσει, γ' αυτό και στην ανάγκη, χρησιμοποιε και ως

κρύπτη.

Πολύ εξηρηρετούσε, εκείνα τα χρόνια, τον κόσμο όλων των γύρω χωριών, ιδίως τους καλοκαιρινούς μήνες που λιγότευαν κατά πολύ τα νερά των άλλων κοντινότερων μύλων.

Κι εδώ, νομίζω, αν γίνονταν κάποια προσπάθεια για γ' ανακατασκευασθεί και το μνημείο αυτό, δεν θα ήταν καθόλου άσχημα. Βαδίζουμε, Εδώ κάπου πρέπει να είναι και τα εδαφικά όρια των Κοινοτήτων Κλειδιωνιάς και Πατρίγκου. Αριστερά μας πιο πάνω, είναι η μεγάλη μπιστιριά «Γκουμάνια», σελίδες 8α, 8β, γγ.

Η γρεμισμένη γλώσσα

Σε λίγο, χωρίς να καλά-καλά να το καταλάβουμε, φθάνουμε στο ποδαρ'ό της παλαιάς, δεύτερης, γέφυρας, της οποίας η απέναντι βάσις, (από άλλο δηλαδή ποδαρ'ό, από τη μεριά τ'ς Αρτοίστας, σε μια μεγάλη κατεβασία του λάκκου Ζουμπέρι «σε συνεργασία» και με το Βοϊδομάτη, γρεμίστηκε! «Η παρά τη Μονή της Αρτίστας γέφυρα εκτίσθη (1873) φροντίδι και επιμελεία του πρώην εν Ιωαννίνους πρωτοσυγγέλου Κ. Ματθαίου Παπά Αθανασίου, κατορθώσαντος, ίνα οι συγχωριανοί του απαλλαγώσι της διετούς καταναναγκαστικής εργασίας εν τοις δημοσίοις του κράτους οδοίς και καταβάλουσιν από κοινού 15.000 γρ. Ου μιν αλλά και προς αποπεράτωσιν του έργου τούτου συνέδραμον και οι εξής εκ Πατρίγκου, Αναστασίος Ζορδοβούλης, Λώλης επωνυμίου γρ. 3.600, Ματθαίος Παπά Αθανασίου γρ. 1.000, Ν. Δάσκας γρ. 500, Θεόδωρος Λαζάρου γρ. 500. Χρήστος Κακάβας γρ. 500 και οι Γιαννόπουλοι γρ. 350». (Ι. Λαμπρίδου, Ηπειρωτικά Μελετήματα, εκδ. Ε.Η.Μ. σελ.151).

Οι χωραφίες

Προχωρούμε λίγα μέτρα και βλέπουμε την «ποταμιά», δηλαδή τα μεγάλα χωράφια της εκκλησίας του Αγίου Βλασίου-Πατρίγκου. Κείνα τα χρόνια, τα καλλιεργούσαν και απέδιδαν μάλιστα αρκετά, γιατί έχουν εύφορο χώμα. Για τελευταία φορά, αν καλά θυμάμαι, καλλιεργήθηκαν κατά τα χρόνια της κατοχής. Προπολεμικά χρησιμοποιε και ως γήπεδο, όπου οι ποδοσφαιρικές ομάδες Πατρίγκου και Αρτίστας, συναντόνταν.

Η καρδιά

Εδώ στην άκρη, όχι και πολύ μακριά από το ποτάμι, ήταν μια πελώρια καρδιά, μάλιστα έκανε και «κάλυψες κόχτες»! Ήταν ανταμ'κή, γιατί μάζευαν τα καρδιά ή Ρίγκω (Διαμνή) και η Αποστόλινα (Λάπτα).

Τα κάρβουνα

Κοντά στο Βοϊδομάτη, λίγο πιο πέρα από το «ποδαρ'ό της γρεμισμένης γέφυρας, στ' «Ανήλιο», η δυτική πλευρά του λόφου με τα καγγέλια, μαζί με το φίλο, συγχωριανό, συμπαθή και συγκάτοικο στα Γιάννινα επί 6 χρόνια, το Σεπτέμβριο του 1946, ήρθαμε να κάνουμε κάρβουνα! Πηγαίναμε στην Εμπορική Σχολή Ιωαννίνων. Συγκατοικούσαμε σ'ένα δωμάτιο στην οδό Σουλίου αριθ. 71, τώρα λέγεται 28ης Οκτωβρίου, ανήκε στον συγχωριανό μας μακαρίτη Αλέκο Πρωτοσύγγελο, γνωστόν με την ονομασία «Μπέης».

Εκείνα τα χρόνια, ήταν δύσκολο να μάθει κανένας γράμματα. Και το δικό μου τόλμημα να πάω για γράμματα, ήταν πολύ, αλλά χάριν στην επιμονή του αιμνήστου δασκάλου μου Αγησιλάου Ξεινού και τη γνώση περί παιδείας του πατέρα μου, ιδίως από τον Λουκάριο, πήγα.

Προσπαθούσαμε σε όλα να κάνουμε μεγάλη οικονομία. Έτσι σκεφθήκαμε και αποφασίσαμε και είπαμε, γιατί γ' αγοράσουμε κάρβουνα, δεν τα φτιάχνουμε μοναχομάς; Δεν είναι καθόλου δύσκολο, τώρα μάλιστα που μάθαμε εδώ στα σχολεία, πως γίνονται τα κάρβουνα, θα τα καταφέρουμε.

Στα Γιάννινα τότε συνήθιζαν να μαγειρεύουν στη «φουφού», μια προχειρή συσκευή που έκαγε μόνον με κάρβουνα. Μια τέτοια είχαμε κι εμείς, όχι βέβαια δική μας, που τότε πολυτέλεια! Ήταν της σπιτονοικοκυράς μας της μακαρίτισσας κυρά Καλλιρόης, της αγαθής και καλόκαρδης αυτής γυναίκας!

Έτσι λοιπόν, γεμάτοι αυτοπεποίθησι, αφού γνωρίζαμε πολύ καλά, πως γίνονται τα κάρβουνα, δηλαδή σκάβουν γκούβες στη γη, βάζουν ξύλα, τα σκεπάζουν με χώμα και από ένα άνοιγμα που αφήνουν επί τούτου ανάβουν φωτιά και έτσι σκεπασμένα όπως είναι καίγονται αργά και γίνονται κάρβουνα! Κάπως έτσι ή περίπου έτσι! Πήραμε μαζί μας τσεκούρια και τσαπιά και πρωί-πρωί ήρθαμε στη θέση αυτή εδώ. Βρήκαμε ένα ξεφωτό, στην πλαγιά. Σκάψαμε, πόσο να σκάψουμε, σίγουρα κάτω από μέτρο! Δεν είναι και τόσο εύκολο ούτε και ευχάριστο να σκάβει κανένας, ούτε και ο ενθουσιασμός βοθάει για πολύ, μάλλον θα «σκαρίσουμε» τα χώματα! Ύστερα κόψαμε πονηρά και τα μεταφέραμε και τα βάλαμε στη γκούβη.

Αφού έγινε μια στίβα και ρίξαμε χώμα από πάνω, κατά την οδηγία ανάψαμε! Και περιμέναμε να καούν τα ξύλα, να γίνουν κάρβουνα! Πόση ώρα περιμέναμε να σβήσει η φωτιά και αν τελικά έβρισ από μόνι της, δεν το θυμάμαι! Έτσι σκεπασμένη αφήσαμε τη φωτιά ως που κατακουρασμένοι μας βρήκε η νύχτα και φρίγαμε.

Την άλλη μέρα ξαναστήσαμε, πήραμε μάλιστα και ένα ζώο μαζί μας για να φορτώσουμε τα κάρβουνα! Πήγαμε στη γκούβα, βγάλαμε τα χώματα και βγάλαμε τα κάρβουνα. Βρήκαμε και άκαυτα και μισοκαμένα ξύλα, να γίνονται κάρβουνα! Δεν κρατούσαμε πολλή ώρα, καίγονταν γρήγορα, δεν ήταν πηγαίναμε στα Γιάννινα. Χαράς υπαγγέλια! Μαγειρεύαμε με δικά μας κάρβουνα! Δεν κρατούσαμε πολλή ώρα, καίγονταν γρήγορα, δεν ήταν όπως τα άλλα των επαγγελματιών κάρβουνάρηδων.

Εν πάση περιπτώσει, ήταν μία οικονομική ανακούφιση, κι αυτό για μας έλεγε πολλά!

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

Αφερίμ, παπά Εφέντη, Αφερίμ.

Λένε ότι οι αναμνήσεις της παιδικής, της εφηβικής και της νεανικής ζωής, είναι τα κάρβουνα των γηρατιών. Ένα τέτοιο κάρβουνο με ταξιδεύει τούτη τη γαληνεμένη ώρα και μένα στο ήρεμο λιμάνι της νηπιακής μου ηλικίας. Είμαι στην αγκαλιά του αείμνηστου Παπακονόμου παππού μου και με τα χεράκια μου ανακατώνω γρένοντας τα κάτασπρα γένια του, που απλώνονται στο στήθος του το γεροντικό. Κι εκείνος ζώντας στιγμές ευτυχίας και αγαλλίασης μου τραγουδάει σε μουσικό εμβατήριο, ενώ εγώ με τα βρέφικά μου ποδαρ'ό κάνω βηματισμούς.

«Ω λυγρόν και κοφτερόν σπαθί μου και μύρο ντουφέκι φλογερόν πουλί μου εσείς τον Τούρκο σφάξατε, τον τύρανο σπαράξατε, γ' αναστηθεί η πατρίς μου, να ζήσει το σπαθί μου»

Δοσμένος τότε στη μαγεία του τραγουδιού, ήμουν μικρός για να φωτίσω και πιο μικρός να καταλάβω του τραγουδιού το νόημα, ενώ ο παππούς μου με νοσταλγικά κι ενθουσιασμό δάκρυα έβρεχε το γενάτο πρόσωπό του.

Αργότερα, σαν μεγάλωσα λίγο, ζήτησα να μάθω την ιστορία του τραγουδιού.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Είναι γνωστό πως τα χωριά μας σιγά σιγά ερημώνονται. Οι μεγάλοι φυσιολογικά φεύγουν. Οι λίγοι νέοι που ασχολούνται ως δασεργάτες όπου υπάρχουν δάση, με λίγη κτηνοτροφία και γεωργία προβληματίζονται και αυτοί εαν θα μένουν.

Παλι ιδιαίτερα στα χωριά του ανατολικού Ζαγορίου όπου καλλιεργούν σιτηρά όπως σίτον, καπνά και σιγά σιγά της γιαγιάς μου στην Αρτοίστα. Και στην καθόδο μας για τα Γιάννινα, όταν άρχισε το Σχολείο, τα φορτώσαμε κι αυτά στο φορητό αυτοκίνητο μαζί κι εμείς, τη πηγαίναμε στα Γιάννινα. Χαράς υπαγγέλια! Μαγειρεύαμε με δικά μας κάρβουνα! Δεν κρατούσαμε πολλή ώρα, καίγονταν γρήγορα, δεν ήταν όπως τα άλλα των επαγγελματιών κάρβουνάρηδων.

Εν πάση περιπτώσει, ήταν μία οικονομική ανακούφιση, κι αυτό για μας έλεγε πολλά!

(ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ)

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

του Τάκη Σακελλαρίου

Ήταν παπαδάσκαλος ο παππούς μου τότε, στα τελευταία χρόνια της Τούρκικης σκλαβιάς. Δασκάλευε στο Σχολαρχείο του αρρεναρωγείου μας που είχε τέσσερις τάξεις το πρωτόσχολο το Δημοτικό και τρεις το σχολαρχείο.

Για το κορίτσι ήταν το Παρθεναγωγείο με δασκάλα, που μάθαινε τις κοπέλες γράμματα, κέντημα, ράψιμο κι εργόχειρα και νιάζονταν πολύ οι δουλωμένοι μας πρόγονοι σ' όλο το Ζαγόρι για τα γράμματα τα ελληνικά, που ρίζωναν στις καρδιές των ραγιδών την πίστη στο Χριστό και στην Ελλάδα και την ελπίδα στο λυτρωμό.

Εγώ σ' όλον τον 20ο αιώνα δε γνωρίσα κανένα γέρο ή γριά να μην ξέρει να διαβάζει και να γράφει, ενώ σ' άλλες περιοχές του τόπου μας ήταν συχνή αγραμματοσύνη των κατοίκων. Μόνο μεταξύ των ξένων που ρογιαζόνταν στο χωριό ντραγάτες, τζομπάνηδες, Χουσεμκιάρειο βρίσκοταν αγράμματα.

Γυρίζω πάλι στου τραγουδιού την ιστορία. Το Αρρεναγωγείο στεγάζουν σε διώρυφο κτίριο με τέσσερις αί-

θουσες επάνω μια για το Δημοτικό, μια για το Σχολαρχείο, μια για τη βιβλιοθήκη, που ήταν πλούσια τότε κι έγινε πλουσιώτερη με τις δωρεές το 1909 του αιμνήστου γιατρού Κων/νου Γ. Βίκα, που το ανελέητο χέρι του χάρο τον άρπαξε στον ανθό της ζωής του ύστερα από κακουχίες που υπέστη οργανώνοντας το κομιτάτο στο Ζαγόρι μας.

Μια αθούσα ήταν για κατοικία του δασκάλου. Ο ισόγειος χώρος είχε δυο δωμάτια στις άκρες —όπου φιλοξενούνταν οι διάφοροι περαστικοί ξένοι τεχνίτες— και στη μέση ένας χώρος ορθογώνιος μεγάλε με θολωτές καμάρες μπροστά προς το μεσοχώρι— σε μια απ' αυτές κρέμονταν ο σιδερένιος σήμαντρος— και με πεζούλια, σκεπασμένα με σανίδωμα— για να σουλατσάρουν και να κάθονται οι άνδρες και οι μαθητές στα διαλείμματα, όταν ο καιρός ήταν βροχερός και χιονάτος. Το χώρο αυτό τον περνούσαν οι χωριανοί για να μπουν στον πρόναο της εκκλησίας.

Στο χώρο αυτό σουλάτσαραν και οι Τούρκοι ζαπτιέδες (χωροφύλακες), σαν έρχονταν περιοδικά από το Τσεπέλοβο σταλείμματα από το Μουντούρη, τον Τούρκο Διοικητή της Τούρκικης αστυνομίας.

Είμαι ο πρόγονός μας φύλαξας άβυσσος τη φλόγα της πίστεως και του έθνους «την άγια μυριοπόθητη ώρα του λυτρωμού».

Ένας παλιός Ζαγορίσιος τραγουδάει τους καημούς του

Ο ύμνος των ΚΑΠΗ

Εμείς τα μέλη του ΚΑΠΗ και στη... Δημοκρατία. της τρίτης Ηλικίας, μεσ' την καρδιά μας χτίζουμε παλατια ευτυχίας.

Ας έχουμε γκρίζα μαλλιά στο μέτωπο ρυτίδες μιάς ιστορίας γράφουμε μ' ολόχρυσες σελίδες

Δεν μας φοβίζει ο θάνατος η φτώχεια, η δυστυχία... έχουμε πίστη στο Θεό

Ήταν μετά το 1909 που είχε γίνει το κίνημα των Νεοτούρκων και είχε αρχίσει η οργάνωση των Τούρκικων αρχών. Οι ζαπτιέδες νεόβγαλτοι από την αστυνομική Σχολή με τη στολή τους τη φανταχτερή με τα χρυσά κουμπιά με τα κόκκινα φέσια τα μακρύκανα ντουφέκια και τα τσιγκελωτά μουστάκια αποτελούσαν τη ζωντανή εξουσία της σκλαβιάς μας, της μαύρης και δυσβάσταχτης. Ελληνικά δεν ήξεραν κι όταν έρχονταν συνήθως κάθονταν στο χάνι κάτω απ' το δικατήρι. Στο σχολείο για πρωινή προσευχή έλεγαν το «Βασιλεύ Ουράνιε...» και το βράδυ για να φύγουν ενθουσιασμένα τα παιδιά και με αγωνιστικό παλμό στα φυλoκάρδια τους τραγουδούσαν το παραπάνω εμβατήριο συνεχίζοντάς το και στο δρόμο στους τρεις μαχαλάδες ή στα σπίτια τους.

Η μουσική του τραγουδιού σε ρυθμό στρατιωτικής παρέλασης ενθουσίαζε και τους ζαπτιέδες και κλείνοντας το σχολείο ο παππούς μου δέχονταν τα συγχαρητήρια του ενθουσιασμού τους για την ηρωική εμφάνιση των μαθητών.

«Αφερίμ παπά εφέντη, αφερίμ!» χωρίς να καταλαβαίνουν ότι το περιεχόμενο του Θουρίου ήταν επικήδειος της βασιλείας τους.

Ετσι οι πρόγονοί μας φύλαξας άβυσσος τη φλόγα της πίστεως και του έθνους «την άγια μυριοπόθητη ώρα του λυτρωμού».

Και όταν στήνουμε χορό πιασμένοι χέρι, χέρι γεμάτοι κέφι... φέρνουμε στον κόσμο «καλοκαίρι».

Εμπρός... ό,τι προσλάβουμε να ιδούμε... να γευτούμε... Στην άλλη, αιώνια ζωή, λουλούδια δεν ανθούνε.

Περικλής Ζωρδούνης Ζαγορίσιος

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ

ΚΑΠΕΣΟΒΟ-ΕΥΡΩΠΗ

Απ. Ντιναλέξης

Το Καπέσοβο άνοιξε διάπλατα τις πόρτες του στην Ευρώπη. Δεν είναι ο τουρισμός και το συμφέρον, είναι η αγνότητα των συναισθημάτων των κατοίκων, το παραδοσιακό περιβάλλον, οι ιστορικές μνήμες, η άγρια φύση. Ο πολιτισμός και ο μοντερνισμός δεν μας χάλασαν.

Ύστερα από πέντε καλοκαίρια που φιλοξενήσαμε στην Πασχάλειο Σχολή παιδιά απ' την Ευρώπη, στα πλαίσια των προγραμμάτων εθελοντικής εργασίας για το περιβάλλον, το καλοκαίρι του 1993 μας ήρθαν δεκαπέντε Γερμανοί (άντρες και γυναίκες), αλпинιστές και ορειβάτες. Η πρωτοβουλία και η φροντίδα ανήκει στον Τάκη Βογά, που διέθεσε και το σπίτι του για να κοιμηθούν κι ήταν διερμηνέας και ξεναγός για δέκα μέρες. Σημαντική βοήθεια πρόσφερε και ο Νικήτας Δημητριάδης, με τον οποίο περπάτησαν όλες τις χαράδες και τους γκρεμούς. Ακόμα η Όλγα που μαγείρευε, η Λένκω που τους έμαθε να φτιάχνουν αλευρόπιτα, ο Πέτρος που ζωγράφιζε. Οι φιλοξενούμενοι μας ευχαριστήθηκαν και αυτό εκφράζουν και στο παρακάτω γράμμα που έστειλαν στην κοινότητα:

«Αγαπητοί κάτοικοι του Καπέσοβου

Εγκάρδια χαιρετίσματα από την Γερμανία, από την ομάδα του ALPENVEREIN. Η ιδιαίτερος εγκάρδια υποδοχή στον τόπο σας ακόμα επιδρά έντονα επάνω μας. Ευχαριστώ για τις υπέροχες ημέρες κοντά σας. Ήταν για μας ένα μεγάλο βίωμα πως φροντίζετε για τις σχέσεις στο χωριό. Ακόμα και εμείς σαν ξένοι αισθανθήκαμε κοντά σας προστατευμένοι. Έτσι θέλουμε, ακόμα μια φορά να ευχαριστήσουμε όλους εσάς. Ιδίως τον Τάκη και την μητέρα του, οι οποίοι μας διέθεσαν το σπίτι τους. Ακόμα κι αν δεν μπορούσαμε να γνωρίσουμε την μητέρα του Τάκη, αισθανόμαστε την παρουσία της ανάμεσά μας. Η υπέροχη ορτανσία στο σπίτι, μας διηγείτο για την παρουσία της. (Δημήτριος και Καλλιόπη Βογά). Ιδιαίτερες

ευχαριστίες επίσης στον Δημήτρη και στη μητέρα του, οι οποίοι μας περιποιήθηκαν εξαιρετικά. Το φαγητό μας άρεσε πάντα πάρα πολύ. (Δημήτριος και Όλγα Ράπη). Ευχαριστίες επίσης και στη θεία του Τάκη (Ελένη Τσολάκη) και τις δυο κόρες της (Αθηνά Τσολάκη και Βελισσαρία Φίτσιου) για το μάθημα μαγειρικής της αλευρόπιτας. Ήδη κάναμε αρκετές φορές πίτα και άρεσε πάρα πολύ και στους καλεσμένους μας. Όμορφα ήταν επίσης και για καφέ στην βεράντα και που μας επέτρεψαν να θαυμάσουμε μέσα στο σπίτι τους ζωγραφικούς πίνακες του οικοδεσπότη (Πέτρος Φίτσιος). Επίσης μας εντυπωσίασε η αρχιτεκτονική και η διακόσμηση του εσωτερικού του σπιτιού. Με τον οδηγό μας στις χαράδες Νικήτα (Νικήτας Δημητριάδης) επικοινωνήσαμε ήδη γραπτά. Κι αυτός μας κάλεσε στο σπίτι του και η γυναίκα του μας περιποιήθηκε με σπιτίσιο γλυκό. Παρ' όλο που σχεδόν δεν καταλαβαίνομασταν, αισθανόμασταν μεγάλη επικοινωνία. Περισσότερο απ' όλα μας εντυπωσίασε το εσωτερικό της εκκλησίας και οι θησαυροί που κρύβει το σχολείο. Ένα μεγάλο ευχαριστώ γι' ακόμα μια φορά στον κ. Δικηγόρο μας (Απ. Ντιναλέξης). Πάρα πολύ μας άρεσε η φύση στα Ζαγόρια. Αισθανθήκαμε αιώνες πίσω, όταν π.χ. πήγαμε στο Βραδέτο από το μονοπάτι. Ανάμεσα στις χαράδες ξεχάσαμε χρόνο και πολιτισμό. Ζούσαμε μόνο εκείνη την στιγμή. Τρόμο αισθανόμασταν από τα τσομπανόσκυλα που υπερασπίζονταν έντονα τα κοπάδια τους. Ευχόμαστε οι κάτοικοι του Καπέσοβου και των άλλων χωριών στα Ζαγόρια να είναι πάντα καλοί και ο πολιτισμός και οι μοντέρνοι καιροί να μην προκαλέσουν μεγάλες καταστροφές. Σας ευχόμαστε Καλό Πάσχα και υγεία σε όλους εσάς, τους φίλους μας.

BRIGITTE WENISCH και όλα τα μέλη της ομάδας».

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Μια επέτειος

Περνούν τα χρόνια, περνούν κι οι άνθρωποι..... Μένουν τ'

αχνάρια ή σβήνουν τάχα κι αυτά; Ίσως αυτό να εξαρτάται από το βάρος αυτού που διάβηκε.

Πέρασαν τριανταπέντε χρόνια από την ίδρυση της ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ! Έχω μπροστά μου το καταστατικό της. Βλέπω τα ιδρυτικά της μέλη. Σαραντατρία τον αριθμό. Βάζω σταυρούς σ' αυτούς που έφυγαν και τους μετρώ. Δυστυχώς οι σταυροί περισσότεροι! Πορτραίτα κρεμασμένα στον τοίχο! Μορφές αξέχαστες περνούν ολοζώντανες στη μνήμη μου. Ζωντανεμένες σκιές, καλοσυνάτες, κυκλοφορούν ανάλαφρα μες τα γραφεία μας, αυτή τη στιγμή που γράφω αυτά τα λόγια. Ξεκάθαρες στο μυαλό μου οι μορφές τους, όπως ήταν τότε... Μοιάζουν σαν κάτι να μου ζητούν! Είναι σαν να χαιρόνται με την παρέα μου. Κι εγώ χαίρομαι κι αισθάνομαι περήφανος που βρίσκομαι κοντά τους, σ' αχνάρια τους....

Είναι, ευτυχώς, κι άλλοι αγαπητοί φίλοι από τα ιδρυτικά μέλη. Μ'αυτούς είναι εύκολη η επικοινωνία μας. Σεβάσμοι καθ'όλα μας τιμούν με την αγάπη τους και την εμπιστοσύνη τους. Προσφέρουν στην Ένωσή μας αδιάκοπα, όπως οι γονείς στα παιδιά τους. Και είναι φυσικό γιατί παιδί τους είναι η Ένωσή μας! Έχει ανάγκη της προσφοράς όλων μας. Βοηθώντας την Ένωσή, υλικά ή ηθικά, βοηθούμε το χωριό μας. Το χωριό μας που είναι μια ιδέα και μόνο για μας. Ιερό ιδανικό η ύπαρξή του. Φτωχό αλλά αγαπημένο. Ποιός νοιάζεται για τις ομορφιές του κι ας έχει αμέτρητες! Εμείς άλλο θέλουμε και γι'αυτό προσπαθούμε. Θέλουμε τη ζωντάνια του. Θέλουμε να μη χάσει τις πρωτιές που είχε άλλοτε. Αγώνας δύσκολος, ασταμάτητος, αλλά ωραίος. Όποιος κουράζεται, και δικαιολογημένα, αθόρυβα ας παραδίνει τη σκυτάλη. Η αλυσίδα δεν κόβεται, γιατί οι κρίκοι της είναι αιώλοι. Πορευτήκε, σε δύσκολους καιρούς, τριάντα πέντε χρόνια η ΕΝΩΣΗ μας και πρόσφερε πολλά και σημαντικά στο χωριό. Με μάτι στοργικό παρα-

κολουθούσε και συμπαραστέκονταν πάντοτε. Αυτός άλλωστε είναι και ο σκοπός της ιδρύσεώς της: «η προαγωγή των ενδιαφερόντων δια την πρόοδο της ιδιαίτερας μας πατρίδος, ήτοι της Κοινότητος Ελαφοτόπου Ζαγορίου Ηπείρου» αναφέρεται στο βασικό ιδρυτικό της άρθρο.

Επετέλεσε το σκοπό της; Πέτυχε στο έργο της; Και τα λάθη ανθρώπινα είναι, αν έγινε και κανένα. Κατά τη γνώμη μας όμως πέτυχε απολύτως. Αδιάσειτη απόδειξη της επιτυχίας της δεν είναι μόνο το αναμφισβήτητο έργο της, υλικό και πνευματικό, όσο ο τριακονταπενταετής βίος της.

Θα ήταν απρέπεια αυτή τη στιγμή ν' αραδιάσω τα έργα της ΕΝΩΣΗΣ μας και κατάχρηση της φιλοξενίας από το «ΖΑΓΟΡΙ μας». Είναι σαν να λέγαμε: να τι κάναμε εμείς, αγαπητοί μας! Θα ήταν όμως και μεγάλη παράλειψη, αγνωμοσύνη θα έλεγα, αν δεν τιμούσαμε την επέτειο των τριανταπέντε χρόνων από την ίδρυσή της. Προγραμματίζουμε το καλοκαίρι στο χωριό μας να τιμήσουμε αυτούς που ίδρυσαν την ΕΝΩΣΗ μας και όσους μόχθησαν κατόπιν αγωνιζόμενοι από οποιαδήποτε έταλξη.

Η ακριβώς ημερομηνία και το πρόγραμμα εορτασμού της επετείου θα ανακοινωθούν ύστερα από συνεννόηση με το Κοινοτικό Συμβούλιο και άλλους φορείς του χωριού μας που θάβελαν να συνεορτάσουμε την σημαντικότερη αυτή επέτειο.

Απ' εδώ εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΥ και των μελών της, στέλνουμε ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ στα ιδρυτικά της μέλη που μας διαβάζουν και παρακλήση θερμή στον Κύριο να αναπαύει τις ψυχές αυτών που έφυγαν και να του έχει στα δεξιά του. Εμείς βλέπουμε τ' αχνάρια του καθαρά, όπως είπαμε και στην αρχή, και τ' ακολουθούμε σε ό,τι αφορά το Τσερβάρι μας.

Αθήνα 5 Απριλίου 1994
Ο Πρόεδρος της Ένωσης
Αριστόβουλος Χρόνης

Επιστολές στο «ΖΑΓΟΡΙ» μας

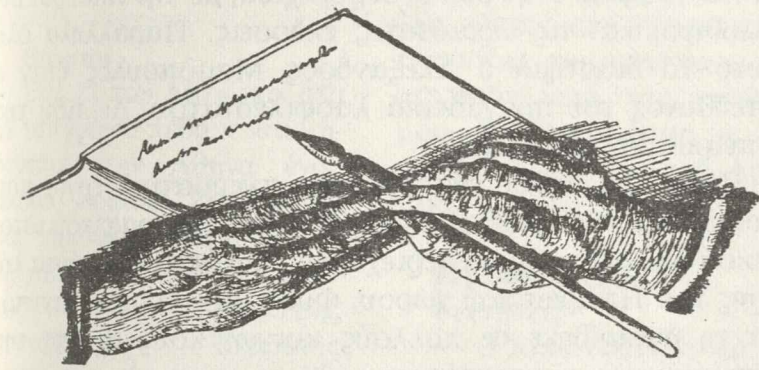
Προς
Το Περιοδικό «Το Ζαγόρι μας»
Σίνα 4, ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΘΕΜΑ: Ιστορική αλλοίωση και εξαίρεση σε χάρτη των χωριών του Ζαγορίου

Αξιότιμοι κύριοι,
Με την από 18 Μαΐου 1993 επιστολή μου, για το αντικείμενο του θέματος, η οποία δημοσιεύ-

γεωλογικό αρχιτεκτονικό της Φύσης αριστούργημα, με τους προικισμένους με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κατοίκους του, έθρεψαν και πλούτισαν, την παιδική κι εφηβική μου ηλικία, και μ' ακολουθούν, σ' αυτή την πορεία μου ακόμα και τώρα...

Αυτό, «του λοιπού θεωρείστε φίλη μας εκλεκτή. Με πολλή εκτίμηση. Το Ζαγόρι μας», είναι με-

τηκε στο 183 τεύχος μηνός Ιουνίου 1993 (σελίδα 13) του έγκριτου Περιοδικού σας, παρεκάλεσα τους ιθύνοντες του Ζαγορίου να εξετάσουν τ' αναγραφόμενα στην επιστολή μου και να λάβουν σχετική απόφαση. Επί πλέον, πρότεινα να συζητήσω με οποιονδήποτε το θέμα αυτό, στα γραφεία σας, για την καλύτερη διευκρίνισή του.

Επειδή παρήλθεν έκτοτε ολόκληρος έτος και ουδέν εγένετο, υπενθυμίζω στους ιθύνοντες του Ζαγορίου την προαναφερόμενη επιστολήν μου και τους παρακαλώ και πάλι, διά του έγκριτου Περιοδικού σας, να επιληφθούν του ιστορικού θέματος τούτου, διότι αυτοί οι αρμόδιοι γι' αυτό και, συνεπώς, δεν μπορούν ν' αδιαφορούν ή να σιωπούν και ν' αποφεύγουν.

Κριόβουρη 9 Μαΐου 1994
Με πολλή εκτίμηση
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΑΜΠΡΙΤΣΟΣ
τέως Γραμματέας Κοινότητας
Κριόβουρης
* * *

Ζουσιάνη Κορινθίας
1η του Μάη 1994

Αγαπητοί φίλοι.

Και μονάχα ο τίτλος του περιοδικού, που κρατώ στα χέρια μου με πότισε χαρά μεγάλη. Τον αποστολέα του, έμαξα να τον δω σε πρώτη θύμηση ορισμένων ζαγορισιανών... Μα σαν γύρισα τη σελίδα, αυτό το ένθετο, ήταν ένα ξάφνιασμα κι ένας θησαυρός, που ανάβλυζε από κρυσταλλοπηγές κι αρωματίζονταν από τα μοσχολούλουδα αυτού του Ζαγοριού, του «κήπου» της Ηπείρου και της Ελλάδας. Αυτό το τοπίο, το

γάλος λόγος, θερμαντικός, με την υπογραφή ενός συνόλου!!

Σας ευχαριστώ πολύ. Το δέχτηκα, σαν εγερτήριο φυλαγμένου, θησαυρισμένου νοσταλγικών αναμνήσεων, μα και τωρινών οδοιπορικών μου.

Εύχομαι σ' όλους, κάθε ευημερία, και στο ωραίο Ζαγόρι, να ξαναβρεί την παλιά του ζωντάνια... Να καπνίσουν τα περήφανα τζάκια, να ανοιγοκλείνουν οι περιτέχνες οξώπορτες από τους νέους και τους νεότερους κληρονόμους, αυτού του τόπου, και της ιστορίας του...

Στο περιοδικό σας, με την πλούσια και πολύμορφη παρουσίαση, εύχομαι να το τροφοδοτούν Ζαγορισιανοί και φίλοι, με το λόγο και την αγάπη τους.

Δέσπω Καρβέλη

Λέκτορας Πληροφορικής ο κ. Δ. Φωτιάδης

Λέκτορας στην έδρα της Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ανακηρύχθηκε ομόφωνα ο συμπατριώτης μας κ. Δημήτρης Φωτιάδης, Δ/ντής του Κέντρου Τεχνολογιών Πληροφορικής του Ιδρύματος «Εγνατία» Ηπείρου. Ο κ. Δημ. Φωτιάδης, χημικός του Ε.Μ.Π., με λαμπρές μεταπτυχιακές σπουδές στην Αμερική, διδάκτορας του Πανεπιστημίου της Μινεσότα, από της δημιουργίας του Ιδρύματος «Εγνατία Ηπείρου» είναι η «ψυχή» της λειτουργίας του.

Το «Ζ» συγχαίρει το συμπαιτριώτη μας (από τα Α. Πεδινά) καθώς και τους γονείς του.

ΣΧΟΛΙΟ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Αναφερόμενες στο Ζαγόρι (εκτός του περιοδικού μας «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» και τα «ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΚΑ ΝΕΑ», όργανο της ΕΝΩΣΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, που τελευταία έκανε την εμφάνισή της) κυκλοφορούν και διάφορες περιοδικές εκδόσεις, όργανα τοπικών (κατά χωριό) πολιτιστικών φορέων, όπως π.χ. τα «ΝΕΑ ΤΟΥ ΒΡΥΣΟΧΩΡΙΟΥ» (πολύ καλή 3μηνιαία έκδοση), τα «ΒΟΒΟΥΣΙΩΤΙΚΑ», τα «ΔΙΚΟΡΦΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» κλπ.

Επαινετή η προσπάθεια, αλλά νομίζουμε πως θα ήταν σωστό κάποια κείμενα και θέματα που ξεπερνούν τα στενά όρια του συγκεκριμένου χωριού, να στέλνονται από τους υπεύθυνους της ύλης και στο περιοδικό μας, που κυκλοφορεί σε πάνω από 1500 φύλλα, έτσι ώστε να πληροφορούνται, σχετικά, όσο γίνεται περισσότεροι Ζαγορισιανοί.

Και κάτι ακόμα: Οι Ζαγορίσιες εφημερίδες θα πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να καταπιάνονται κατά κύριο λόγο με θέματα και προβλήματα που αφορούν στο χωριό τους ή και στο Ζαγόρι γενικότερα. Αφορμή για τον παραπάνω σχολιασμό παίρνουμε από το τελευταίο φύλλο τα «ΒΟΒΟΥΣΙΩΤΙΚΑ», που σχεδόν ολόκληρο το περιεχόμενό του δεν έχει καμιά σχέση ούτε με τη Βοβούσα ούτε με το Ζαγόρι. Έτσι νομίζουμε, χάνεται ο στόχος και σκοπός της προσπάθειας.

Η Σ.Ε.

ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΣΤΗΚΑΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗ ΧΑΡΑΔΡΑ ΤΟΥ ΒΙΚΟΥ

Στα πλαίσια της Άτυπης Συνόδου των υπουργών Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας 80 ανώτατοι αξιωματούχοι της ειδικής επιτροπής Γεωργίας της κοινότητας συνοδευόμενοι από πολυπληθή ομάδα στελεχών του ελληνικού υπουργείου Γεωργίας επισκέφθηκαν στις 16 Μαΐου το Μονοδένδρι.

Οι επιφανείς ξένοι εντυπωσιάστηκαν από τη χαράδρα του Βίκου και θαύμασαν τις ομορφιές του χωριού και τη λαϊκή αρχιτεκτονική του Ζαγοριού.

Ενδιαφέρον παρουσίασε και η ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο της Βίτσας με τον οικισμό του θού π.χ. αιώνα.

Προς τιμή της εκλεκτής αποστολής η Ριζάρειος Σχολή έδωσε ωραιότατη δεξίωση με τοπικά εδέσματα στις εγκαταστάσεις του τοπικού Χειροτεχνικού Κέντρου, η οποία έληξε με επίδειξη παραδοσιακών χορών από το Συγκρότημα των Σχολών Μονοδενδρίου.

ΑΓ. ΜΗΝΑΣ:

Το πανηγύρι της Ευαγγελίστριας

Εφέτος, μαζί με τα γοργόφτερα χελιδόνια της Μάρτης, μας ήρθαν και τα ξενιτεμένα μας παιδιά της Αδελφότητας από την Αθήνα, για να γιορτάσουν μαζί μας τη μέρα του Ευαγγελισμού.

Μια μέρα ανοιξιάτικη, σχεδόν καλοκαιρινή με καταγάλανο ουρανό, επεφύλαξε για τους προσκυνητές της Ευαγγελίστριας η 25η του Μάρτη. Η φύση φόρεσε τα γιορτινά της για να τους υποδεχτεί. Το γραφικό εξακλίσιο φροντισμένο τώρα με πανοραμική τη λήβητη σκεπή του και αναστυλόμενο το νάρθηκά του έστρεψε αγέλαχο, δίνοντας μεγάλη χαρά σ' όλους μας και ξεχωριστά σ' όσους εργαζήθηκαν για το σκοπό αυτό.

Η θέα από την Ευαγγελίστρια είναι πραγματικά εντυπωσιακή. Ανατολικά υψώνεται το επιβλητικό Καστρού με τις πλαγιές του γεμάτες από βράχια και άγρια δέντρα. Κάτω από τα πόδια μας απλώνει-

ται η γραφική κοιλάδα του Βοϊδομάτη και ολόκληρα καταπράσινα πλαγιές και κορυφογραμμές.

Μετά τη θεία λειτουργία και τον αγιασμό προσφέρθηκαν λουκούμια, τσίπουρο και τηγανητές παστέρφες.

Και σε λίγο τα βιολιά λάλησαν και ο χορός στήθηκε στο καταπράσινο χορτάρι.

Την άλλη μέρα με το ποδήλατο της Αδελφότητας επισκευθήκαμε και απολαύσαμε τις ομορφιές του Πατινίου όπου οι φιλοξενούμενοί μας από την Αθήνα, εντυπωσιάστηκαν από την άγρια φύση του. Το βράδυ, στο κέντρο του προέδρου δίπλα στο Βοϊδομάτη περάσαμε πολύ ευχάριστα. Και τα παλιά τραγούδια ξαναφεραν στο νου μας πολλές αναμνήσεις.

Ευχαριστούμε όλους για τις όμορφες ώρες που μας χάρισαν.

Και του χρόνου.

Ο.Κ.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΪΑ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ

1. Το άναμμα και η διατήρηση φωτιάς στο ύπαιθρο.
2. Το άναμμα και η διατήρηση φωτιάς σε σπίτια, ξενοδοχεία, εργαστήρια, καλύβες ποιμνιοστάσια, σπηλιές, αυλές και άλλα ενδιαιτήματα και ακάλυπτους χώρους.
3. Η δημιουργία χώρων απόρριψης και καύση απορριμμάτων.
4. Η καύση ανθρακοκαμίνων, αβεστοκαμίνων και εγκατάσταση εγκαταστήσεων ή τεχνικού συγκροτήματος που λειτουργεί με καύσιμη ύλη.
5. Η χρησιμοποίηση όπλου με βύσμα που μπορεί να προκαλέσει πυρκαϊά.
6. Η απόρριψη αναμμένων τσιγάρων ή σπέρτων από πεζούς ή εποχούμενους (αυτοκινήτων, αμαξιών κ.λ.π.).
7. Το κάπνισμα μελισσών, που βρίσκονται μέσα σε κορμούς δέντρων.
8. Η καύση αγρών, αγροτικών εκτάσεων και χορτολιβαδικών εκτάσεων.
9. Η λειτουργία κάθε είδους μηχανήματος (μεταφορικού μέσου, γεωργικού και χωματουργικού μηχανήματος κ.λ.π.), για την κίνηση και λειτουργία του οποίου, χρησιμοποιείται καύσιμη ύλη.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ Ο.Τ.Α. ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ

1. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, υπάγονται στις αρχές, που είναι αρμόδιες για αυτεπάγγελτη αντιμετώπιση των δασικών πυρκαϊών.
2. Οι Δήμαρχοι, οι πρόεδροι των Κοινοτήτων και οι κάτοικοι των Δήμων και Κοινοτήτων, στην περιφέρεια των οποίων εξεργάγη πυρκαϊά, υποχρεούνται αμέσως, με την καθ' οιονδήποτε τρόπο διαπίστωση ή αναγγελία εκδήλωσης αυτής, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, για την κατάσβεσή της, σε συνεργασία με τις δασικές και λοιπές αρμόδιες για την κατάσβεση της πυρκαϊάς αρχές.
3. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι οδηγοί και οι χειριστές οχημάτων και μηχανικών μέσων, που είναι κατάλληλα για την αντιμετώπιση των πυρκαϊών, όπως μέσων μεταφοράς, υδροφόρων, χωματουργικών μηχανημάτων, κ.λ.π. Οι κάτοχοι αυτών, υποχρεούνται να θέτουν τα οχήματα και μηχανήματά τους μετά των οδηγών και χειριστών τους, στην διάθεση των αρμόδιων αρχών, μόλις τους ζητηθεί, με οποιονδήποτε τρόπο.

4. Στις περιπτώσεις άρνησης παροχής προσωπικών Υπηρεσιών ή διάθεσης μηχανικών μέσων, με απόφαση του νομάρχη ή του δασάρχη ή των εντεταλμένων απ' αυτούς οργάνων, επιτάσσονται οι αναγκαίες προσωπικές υπηρεσίες και τα μηχανικά μέσα.
5. Όσοι κατά τ' ανωτέρω προσφέρουν προσωπικές υπηρεσίες ή διαθέτουν μηχανικά μέσα, αποζημιώνονται από τις Δασικές Υπηρεσίες, μετά από αίτησή τους.
6. Οι Δήμαρχοι και Πρόεδροι των Κοινοτήτων υποχρεούνται:
 - Να μεριμνούν για την ενημέρωση των κατοίκων, για την υποχρέωση που έχουν, για άμεση ειδοποίηση των Αρχών (Δασικής Υπηρεσίας, Αστυνομικών Αρχών, Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, Κοινοτικής Αρχής κ.λ.π.), μόλις αντιληφθούν πυρκαϊά στα δάση δασικές εκτάσεις ή κοντά σ' αυτές, καθώς και για την από μέρους τους καταβολή κάθε προσπάθειας, για την κατάσβεση ή περιορισμό της φωτιάς.
 - Να ενημερώνουν τους κατοίκους, ότι η συνδρομή του καθένα για την κατάσβεση της φωτιάς, είναι πολύτιμη, όποιος δε δηλώνει απείθεια και δεν προσέρχεται, τιμωρείται με ανστηρές ποινές.
 - Να γνωστοποιούν στους κατοίκους ότι όταν εργασθούν για την κατάσβεση πυρκαϊάς, θα τους καταβάλλονται τ' ανάλογα εργατικά ημερομίσθια από τους αρμόδιους ιδιοκτήτες ή φορείς ή αρχές.
7. Οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων, πρέπει να λαμβάνουν όλα τ' αναγκαία μέτρα ασφαλείας φύλαξης των χώρων απορριμμάτων, για την αποφυγή ανάφλεξης και πρόκλησης πυρκαϊών.

Απευθύνουμε έκκληση στους Ζαγορίσιους να δείξουν ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να διαφυλάξουμε και φέτος τα δάση μας και να προστατέψουμε το φυσικό περιβάλλον.

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	27593
» »	191
» ΚΟΝΙΤΣΑΣ	22498
» ΜΕΤΣΟΒΟΥ	41277
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	100
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ	199

ΠΕΘΑΝΕ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

Τα Ηπειρωτικά Γράμματα έχασαν τον περασμένο μήνα ένα εκλεκτό τους εκπρόσωπο τον πρόεδρο της Ηπειρωτικής Εταιρείας αείμνηστο Αλέξανδρο Μαμόπουλο, που πέθανε στην Αθήνα σε ηλικία 81 ετών.

Ο Αλέξανδρος Μαμόπουλος που καταγόταν από τη Στεγόπολη της Β. Ηπείρου υπηρέτησε για πολλά χρόνια στην Φιλεκπαιδευτική εταιρεία και επί μια εικοσαετία σχεδόν διετέλεσε Πρόεδρος, της «Ηπειρωτικής Εταιρείας Αθηνών», η οποία, εκτός των άλλων του οφείλει τα ιδιόκτητα γραφεία στην οδό Μαυρομιχάλη με την πλούσια βιβλιοθήκη και τις ωραιότερες εκδόσεις. Παράλληλα όλο αυτό το διάστημα ο Αλέξανδρος Μαμόπουλος ήταν ο υπεύθυνος του πραγματικά λαοφιλέστατου, Δελτίου της Ηπειρωτικής Εταιρείας».

Πίσω του άφησε ένα πλούσιο πνευματικό έργο, που συνίσταται από πλήθος δημοσιεύματα λαογραφικού ιστορικού και ερευνητικού περιεχομένου φανατικός πάντα λάτρης του Ηπειρωτικού χώρου. Φύση μαχητική και ανιπότη διακρίθηκε σε πολλούς κοινωνικούς αγώνες της Ηπείρου και πρωτοστάτησε μαζί με τους αλησμόνητους συμβούλους της Ριζαρείου Στάθη Λαμπρίδη, Γιάννη Σαραλή και τον σημερινό Σύμβουλο Άγγελο Κίτσο στον πιο σπουδαίο απ' αυτούς που διεξήχθη παλαιότερα για την υπέρ της Ηπείρου και του Ζαγορίου στροφή ενδιαφέροντος του μεγάλου εθνικού κληροδοτήματος της Ριζαρείου.

Με το «ΖΑΓΟΡΙ μας» από τα πρώτα χρόνια της έκδοσής του η σχέση του εκλιπόντος ήταν πολύ στενή και φιλική.

Μας έστειλε ανελλιπώς το «Δελτίο της Ηπειρωτικής Εταιρείας» και αναγνώριζε το δικό μας έργο μια, που σκοποί του ήταν οι ίδιοι με εκείνους, που ο «θαλερός και γεμάτος ψυχική δροσιά» Ηπειρώτης επεδίωκε να πετύχει για τη διατήρηση και της πλούσιας πολιτιστικής μας παράδοσης.

Στη μνήμη μας θα είναι πάντα ζωντανός με τα γλαφυρά γραπτά του αφιερωμένα τα περισσότερα στον αγαπημένο του τον τόπο την Ήπειρο.

Η Συντακτική Επιτροπή

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ-ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. βιβλιοδέτησε το περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» από το 1978, που άρχισε να εκδίδεται, μέχρι και το 1993. Μέχρι τέλους του 1994 ισχύει η παρακάτω προσφορά και όσοι αναγνώστες επιθυμούν να αποκτήσουν τόμους, ας επικοινωνήσουν μαζί μας στα τηλέφωνα 74.000 και 79286 στα Γιάννινα.

- α) Οι τόμοι 1978 και 1982 (5X2.500=12.500 δραχ) προσφορά 10.000 δραχ.
 - β) Οι τόμοι 1983 ως και 1987 (5X2.000=10.000 δραχ) προσφορά 8.000 δραχ. και
 - γ) Οι τόμοι 1988 ως και 1993 (6X2.000=12.000 δραχ) προσφορά 9.000 δραχ.
- Μεμονωμένοι τόμοι διατίθενται αντί 2500 και 2000 δραχ. αντίστοιχα.

Εκ της ΙΛΕΖ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΑΝΩ ΠΕΔΙΝΑ

Γεννήσεις

Η Μαρίνα Ζωρδούμη κόρη του φίλου μας δασκαλου Ντίνου Ζωρδούμη απόκτησε ένα υγιέστατο κοριτσάκι.

Στους γονείς και τους παππούδες ευχόμαστε να τους ζήσει
Το «Ζ» μας.

Θάνατοι

Στις 22 του Μάη και στα 62 του χρόνια πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ένας παππούδες ευχόμαστε να τους ζήσει
Το «Ζ» μας.

Το χόμα της Αττικής που τον σκέπασε ας είναι ελαφρύ.
Το «Ζ» μας.

Προσφορές

Ο γιατρός Ελευθέριος Τζιόβας στη μνήμη της αδελφής του Μερόπης Τζιόβα-Οικονόμου προσέφερε το χρημ. ποσό των 20.000 δραχ. στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Άνω Πεδινών.

Η Εκκλησιαστική Επιτροπή Ευχαριστεί θερμά.

ΑΡΙΣΤΗ

Θάνατοι

— Πρωτομαγιάτικα ξεκίνησε από τα Γιάννινα για το χλοερό νεκροταφείο της Αρίστης ή Μαρία Π. Παπακώστα, που εγκατέλειψε την επίγεια ζωή.

— Στα μέσα τον Μάη πέθανε και κηδεύτηκε στην Αθήνα η συγχωριανή μας Σάββα Παπακώστα σύζυγος του μακαρίτη Φιλολόγου-ιστοριοδίτη Άγγελου Ν. Παπακώστα.

Βαπτίσεις

— Στις 22/5 το νεαρό ζεύγος Γιάννης και Λουκία Μιχαήλ βάπτισαν στην κεντρική Εκκλησία της Αρίστης την κορούλα τους. Ο νονός, Ανδρέας Τσιουλάς της έδωσε το όνομα Ευφροσύνη.

— Στις 7 Μαΐου στην Κεντρική Εκκλησία της Αρίστης έγινε η βάπτισμα των διδύμων θυγατέρων του Ζεύγους Αλέξη και Ιωάννας Μπένου, εξ Αθηνών. Οι ανάδοχοι Δέσποινα Γερούλάνου και Γεώργιος Κουβίδης τους χάρισαν τα ονόματα Νεφέλη και Χλόη. Παραβρέθηκε πολύς κόσμος από Αθήνα και Θεσσαλονίκη που συνδύασε το «τερπνόν μετά του ωφελίμου» δηλ. τη βάπτισμα με το μαγιάτικο πράσινο της Αρίστης.

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Γεννήσεις

— Ο Χριστόδουλος και η Ελένη Ζινδριλή απόχτησαν υγιέστατο και χαριτωμένο κοριτσάκι. Ευχόμαστε να τους ζήσει και να προκόψει. Τις ίδιες ευχές και για τον παππού Γιώργο Ζινδριλή

A.N.

— Ο Γιώργος Μητρογιάννης και η Λευκοθέα (το γένος Ματσούλη) έγιναν γονείς αγοριού. Τους ευχόμαστε να τους ζήσει και να μεγαλώσει Τσεβαριώτης. Στην γιαγιά Αμαλία νάχει κι άλλες χαρές.

A.N.

Θάνατοι

Πέθανε στις 8/5/94 ξαφνικά η Λαμπρινή σύζυγος Ανδρόκλή Καραλή. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά της.

A.N.

ΚΑΠΕΣΟΒΟ

Βαπτίσεις

Ο Οδυσσέας και η Ιωάννα Τόλογλου, στις 7/5/94, στον Ι. Ναό Περιβλέπτου, βάπτισαν την μπέμπα τους. Η νονά της Κυριακής Νικολάου της έδωσε το όνομα Ζωή-Ειρήνη. Της ευχόμαστε εκατόχρονη και καλή χριστιανή.

A.N.

Θάνατοι

Ύστερα από σύντομη αρρώστια πέθανε στα Γιάννινα η Ευλαλία Βασιλά. Η κηδεία της έγινε στις 13-5-94 στο Καπέσοβο. Θερμά συλλυπητήρια στην αδελφή της Ελένη, που της συμπαραστάθηκε με

ιδιαίτερες φροντίδες και αγάπη. Συλλυπούμεθα επίσης την αδελφή της Γιούλια και τον ανεψιό της Λάκη.

Το Ζαγόρι μας

ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΑ

Θάνατοι

Τον περασμένο μήνα πέθανε στο Καλπάκι ο Αθανάσιος Ν. Χατζής σε ηλικία 62 ετών.

Στους οικείους του το «Ζ» μας εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια.

ΜΑΚΡΥΝΟ

Ευχαριστήριο

Όλους που μας συμπαράστησαν στον ξαφνικό θάνατο του αγαπημένου μας συζύγου, πατέρα, και παππού Γεωργίου Φούφα ευχαριστούμε θερμά.

Οικογ: Μαρίας Φούφα
Εμμέλειας Φούφα Καπερώνη

ΜΟΝΟΔΕΝΔΡΙ

Γάμοι

Στις 7 του περασμένου μήνα έγιναν στα Γιάννινα (εκκλησία Αρχιμανδρείου), οι γάμοι του συμπατριώτη μας από το Μονοδένδρι Δημητρίου Μ. Λαδιά και της Κωνσταντίνης Α. Κολλιά από τον Αστακό.

Στους νεονύμφους ευχόμαστε ζωή ευτυχισμένη
Το «Ζ» μας

Βάπτισμα

Στα αγαπημένα μας ανήψια Βασιλή Δαλκαβούκη και Ντίνα Ευαγγέλου για τη βάπτισμα της κορούλας τους με το όνομα Αλκήστη ευχόμαστε να τους ζήσει και να γίνει καλή χριστιανή.

Οι θείοι τους Σάββας-Βούλα

Ευχαριστήριο

Θεωρούμε υποχρέωση μας να εκφράσουμε τις θερμές μας ευχαριστίες προς όλους όσους συμπαραστάθηκαν στο πένθος μας για το θάνατο του προσφιούς μας πατέρα Λυσανδρού Νούλη.

Η σύζυγος και τα παιδιά του

«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Ιδρυτής:

ΚΙΜΩΝ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

★

Ιδιοκτήτης - Εκδότης:

Σίνα 4 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ
Τηλ. 79286 - 74.000

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΑ.

† ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

† ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΕΣ

ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Υπεύθυνος για το Νόμο:

ΑΠΟΣΤ. Κ. ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ

Πρόεδρος Ι.Λ.Ε.Ζ.

N. Ζέρβα 2 - Ιωάννινα

Τηλ. 30170

★

Υπεύθυνος Έλης:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΖΙΟΒΑΣ

Αργυρινών 16 - ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τηλ. 27.105

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΒΑΡΩΚΑΣ ΒΥΡΩΝ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΣΑΒΒΑΣ

ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΚΑΛΛΥ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΚΩΣΤΑΣ

ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΘΑΝΑΣ.

ΝΤΙΝΑΛΕΞΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

ΣΥΚΙΩΤΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

ΜΕΡΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ:

Συνδρομές, εφόρους,

εμβάσματα:

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ

Σίνα 4, Ιωάννινα 454 45

και Μυροπολίτι

ΚΑΛΛΥ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Λόδου Βύρωνος 21

Ιωάννινα 45444.

Κατώτερη ετήσια

συνδρομή δραχ. 2.500

★

Επιγραφή:

Γ. ΔΟΥΒΛΗ

- Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ο.Ε.

28ης Οκτωβρίου 41

(Στοά Καμάρου)

Τηλ. 20.544 - 27.845

Ιωάννινα 454 44

Το ΖΑΓΟΡΙ μας - Σίνα 4, 454 45 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

**ΤΙΜΗΤΙΚΗ
ΕΙΣΦΟΡΑ****10.000**Λώλης Ιωάννης (3)
Σιούτης Πάνος (3)**6.000**Καρβούνης Θεόδωρος (2)
Σιαμπέκας Θωμάς (2)**5.000**Βασδέκης Σπύρος
Λιόγκας Θρασύβουλος
Μουζάς Αθανάσιος
Νούλης Κων/νος
Οικονόμου Κ. Μάνθος
Στουκίδης Χριστόδουλος
Φούφα Μαρία
Φραγκούλης Οδυσσέας**4.000**

Λένης Αχιλλέας

3.500Μητσιαδή Ελένη
Μητσιαδής Ιωάννης**3.000**Βακόλα Άννα
Βλαχοπούλου-Κουτρού-
μπα Μερόπη
Καψάλης Ιωάννης
Μπρούμη Χαρίκλεια
Παπάζογλου Εμμανουήλ
Πολυχρονιάδης ΝικόλαςΣημ. Οι μέσα σε παρένθεση
αριθμοί δηλώνουν τα έτη
πληρωμής**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ**

Οι συνδρομητές των Αθηνών
για την καλύτερη εξυπηρέτησή
τους, μπορούν να πληρώνουν
τη συνδρομή τους στα Γραφεία
της Ριζαρείου Σχολής Βασιλ.
Σοφίας 24, αποφεύγοντας έτσι
περιττές ταλαιπωρίες και τα τα-
χυδρομικά έξοδα.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο μοναδικός τρόπος φί-
λοι αναγνώστες για την
απρόσκοπτη έκδοση του πε-
ριοδικού μας είναι η συν-
δρομή σας. Γι' αυτό μην ξε-
χνάτε να την στέλνετε έγκαι-
ρα.

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για την εκπλήρωση των
σκοπών του περιοδικού
«ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ μας»

— Η κ. Μαρία Γ. Φραγκού-
λη, στη μνήμη του συζύγου
της Γεωργίου δρχ. 25.000

Η Σ.Ε. ευχαριστεί θερμά

Συγχαρητήρια

Το Δημήτρη Φωτιάδη, γιο
του φίλου μου Γιάννη, πο-
λιτικό μηχανικό, που διορί-
στηκε λέκτορας στο Τμήμα
Πληροφορικής του Πανεπι-
στημίου Ιωαννίνων, εγκάρ-
δια συγχαίρω και του εύχο-
μαι πάντα ψηλότερα.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΒΑΤΑΒΑΛΗΣ

Πωλείται οικόπεδο:

Στο Μεγάλο Πάπιγκο
επιφάνειας περίπου χιλίων
(1.000) τετραγωνικών μέ-
τρων, οικοδομήσιμο, κα-

τάλληλο για κατοικία ή ξε-
νώνα. Επικοινωνεί από βό-
ρεια και νότια πλευρά με
κοινοτικούς δρόμους.

Πληρ. τηλ. 0653 / 41975-
0651-25816

**ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ
ΠΡΟΣΦΟΡΑ**

Η Ι.Λ.Ε.Ζ. βιβλιοδότησε
το περιοδικό «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ
ΜΑΣ» από το 1978, που
άρχισε την έκδοσή του, μέ-
χρι και το 1993. Οι 16 τόμοι
προσφέρονται στην τιμή
των 25.000 δραχ, μέχρι τέ-
λους του 1994. Όσοι ανα-
γνώστες επιθυμούν να απο-
κτήσουν ολόκληρη τη σειρά,
ας επικοινωνήσουν μαζί
μας στα τηλέφωνα 74.000
και 79.286 στα Γιάννινα.

Εκ της ΙΛΕΖ

**ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ**

Συγκροτήθηκαν σε σώμα τα
μέλη του νέου Διοικητικού Συμ-
βουλίου και της Ελεγκτικής Επι-
τροπής, που εκλέχτηκαν στις αρ-
χειρεσίες της 17-5-1994 της ΕΝΩ-
ΣΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ,
όπως παρακάτω:

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Χρόνης Αριστόβουλος, Πρόεδρος
Χατζαρόπουλος Δημήτριος, Α'
Αντιπρόεδρος
Τσίλης Νικόλαος, Β' Αντιπρόε-
δρος
Γκογιάννος Πρόκος, Γενικός
Γραμματέας
Κωστόπουλος Χρυσούλης, Ειδι-
κός Γραμματέας
Τζόκας Ιωάννης, Ταμίας

Ιωαννίδης Κώστας, Κοσμήτωρ
Γιαννής Δημήτριος, Έφορος Δη-
μοσίων Σχέσεων
Σουρανάκη - Λιόγκα Εριέττα, Πο-
λιτιστικός Τομέας
Βέλλος Απόστολος, Πολιτιστικός
Τομέας
Θεοδοσίου Κώστας, Σύμβουλος
Δασκαλόπουλος Πέτρος, Σύμβου-
λος

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Κέκας Νικόλαος, Πρόεδρος
Κουφάλας Κων/νος, Γραμματέας
Παλούκα Θεανώ, Μέλος

«Το ΖΑΓΟΡΙ μας» εύχεται στη
νέα διοίκηση αμείωτη συνεργασία
και καλή δουλειά για το καλό του
Ζαγοριού

**Προσφορές
για το Ηρώο της
Ζαγορίας γυναίκας**

- Ο κ. Ελευθέριος Ιωάν. Τζιόβας, στη μνήμη του αείμνη-
στου Στάθη Λαμπρίδη, δρχ. 30.000
- Ο κ. Ιωάννης Κατσαδήμας, στη μνήμη των γονέων του
Σοφοκλή και Καλλιόπης, δρχ. 10.000

Η ΙΛΕΖ ευχαριστεί θερμά

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ**6.000**Δεβελέγκας Στυλιανός (3)
Φερεντίνος Κοσμάς (3)**5.000**Βελιόπουλος Αλέκος (2)
Δαλκαβούκης Γεώργιος (2)
Τράκης Παύλος**4.000**Αδαμίδης Φιλήμων (2)
Γέπης Θεόφιλος (2)
Καμπλέτσας Οδυσσέας (2)
Πασχάλη Ευθαλία (2)
Στρούλιας Αντώνιος (2)**2.500**Αδελφότητα Πετριωτών
Αποστόλου Κλοπάτρα
Βακάμης Πέτρος
Βασδέκης Κίμων
Δαλαβούκη Πόπη
Δαλαβούκη Φιλομήλα
Δάλλας Πολύβιος
Εξαρχόπουλος Αδαμάντιος
Καρπούζη Μαριγώ
Πανταζής Ελευθέριος
Τσόντζοος Ηλίας**2.000**Βακάμης Ιωάννης
Βαρζώκας Βύρων
Βέλλη Δ. Βεατρίκη
Καρβούνης Ανδρέας
Καρβούνης Κων/νος
Κατσαδήμας Ιωάννης
Μανδαλάς Κων/νος
Μπάζα Λαμπρινή
Νούλης Γεώργιος
Ντιναλέξης Βασίλειος
Οικονομίδης Γ. Ιωάννης
Οικονομίδου Αθηνά
Ράπτη Σεβαστή
Σιέρου Καίτη
Σταμούλης Σ. Ηλίας
Στεφοπούλου-Βλαχοπού-
λου Ιωάννη
Τσομίδη Ν. Σταυρούλα
Χρόνης Μενέλαος

Σημ. Οι μέσα σε παρένθεση
αριθμοί δηλώνουν τα έτη
πληρωμής.